

GESTALTNINGSPROGRAM EKERÖ CENTRUM

Miljö- och Stadsbyggnadskontoret

Detaljplan för del av Ekerö centrum (Tappström 1:40 m.fl.) på Ekerö,
i Ekerö kommun, Stockholms län Dnr. PLAN.2010.33

2017-09-25
SAMRÅDSHANDLING
UTÖKAT PLANFÖRFARANDE

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5	Konstnärlig utformning och utsmyckning	40
Bakgrund	6		
Status och syfte	6		
Mål	6		
2. ÖVERSIKT	7	4. UTFORMNING AV KVARTERSMARK	41
Illustrationsplan	8	Byggnaders användning, placering och höjder	42
Vy över nya Ekerö centrum	9	Gestaltungsprinciper	44
Stadsbyggnadsvision	10	Arkitektur och utformning	46
Stadsbyggnadsprinciper	14	Angöring och parkering	50
		Skyltning och belysning	51
		Bostadsgårdar	52
3. UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER	17		
En småstadsmiljö att vistas i	18		
Offentliga platser	20		
Gaturum	29		
Gångpassage under Ekerövägen	36		
Cirkulationsplats	36		
Bussterminalen	37		
Parkering	38		
Tillgänglighet	39		
Säkerhet och trygghet	39		

1. INLEDNING

BAKGRUND

När Ralph Erskine ritade Ekerö centrum stod *människan* i fokus. Ekerö centrum planerades som en bilfri stadskärna och som blandad småstad med butiker och bostäder tillsammans. På så vis blev centrum fullt av liv och rörelse under hela dygnet. Dessutom var kopplingen mot vattnet och den inneboende grönskan är en viktig del av områdets utformning och själ.

Den mänskliga skalan skulle även genomsyra arkitekturen. Bebyggelsen är varierad i höjd, färgsättning och materialval, vilket ger Ekerö centrum sin unika stadsbild. Erskine var väldigt mån om att alla skulle ha råd att bo i hans hus. Därför valdes effektiva byggmetoder och billiga materialval. Ekerö centrum invigdes 1991 och är ett av Sveriges yngsta kommuncentrum.

Sedan Ekerö kommuns gällande översiktsplan togs fram 2005, har flera olika utredningar och förstudier tagits fram för Ekerö centrum med fokus på Tappström 1:40 där dagens bussdepå ligger. Den förstudie som togs fram 2011, i samarbete mellan Ekerö kommun och Trafikförvaltningen, är det som ligger till grund för försäljningen av Tappström 1:40 till Wallenstam. Sedan förstudien togs fram har också ett program godkänts, där grunderna för fortsatt planering fastslås.

STATUS OCH SYFTE

Gestaltningssprogrammet presenterar en vision för utformningen av det planerade området. Syftet är att föreslå, tydliggöra och illustrera önskade kvaliteter i den nya bebyggelsen och i de offentliga miljöerna. Gestaltningssprogrammets idéer ska återspeglas och fastslås i planbestämmelserna.

MÅL

Målet med gestaltningssprogrammet är att stärka Ekerö centrums identitet och karaktär i enlighet med kommunens vision om att skapa en levande småstad, samt öka kvaliteterna vad gäller rörelse, tillgänglighet och en aktiv centrumkärna.

Gestaltningsspolicy

Ekerö kommun antog 2015 'Vackrare Ekerö - en gestaltningsspolicy'. Gestaltningsspolicyn anger mål och strategier för Ekerö kommuns arbete med att gestalta miljön och att nå de övergripande målen utpekade i policyen. Det innebär att Ekerö kommun ska utvecklas med försiktighet, det vill säga med omtanke, och bevara den nuvarande karaktären.

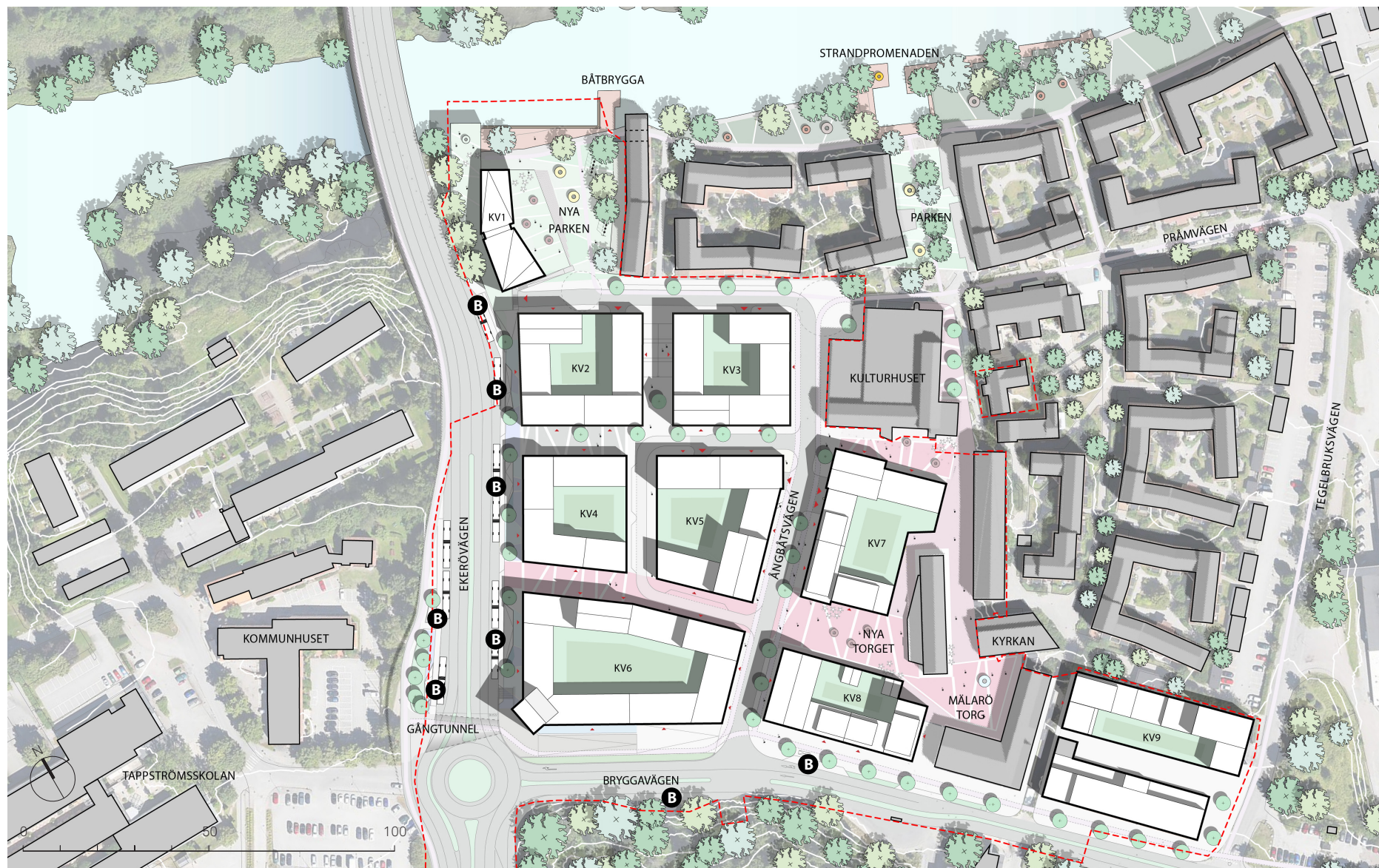
I gestaltningsspolicyen står det bl.a. att den byggda miljön i Ekerö ska tillföras nya värden genom att den:

- Präglas av en småstadskänsla med småskalighet, variation och omsorg om detaljer.
- Ger utrymme för högre och tätare bebyggelse i centrumnära lägen.
- Tar hänsyn till och inspireras av geografiska och historiska särdrag men speglar även moderna värden.
- Har ett samspel mellan konst, arkitektur och landskap.
- Den enskilde har frihet att välja utformning inom en genomtänkt helhet.
- Våra allmänna platser ska underlätta för möten mellan människor.
- Kommunen är en förebild i sin gestaltning.

De mål som anges i gestaltningsspolicyen ska fungera som mål även för gestaltningssprogrammet.

2. ÖVERSIKT

ILLUSTRATIONSPLAN

FLYGVY ÖVER FRAMTIDA EKERÖ CENTRUM

STADSBYGGNADSVISION

Ekerö centrum idag

Ekerö centrum ritades utifrån en vision om *Mälarstaden* där människan stod i fokus och där den sociala gemenskapen var viktig. Området uppfördes mellan 1983 och 1991 och innehåller radhus, flerbostadshus, kulturhus och centrumbebyggelse i en traditionell kvartersstruktur med kvarter som delvis öppnar upp sig mot vattnet.

Ekerö kommun i allmänhet, och Ekerö centrum i synnerhet, står inför ett antal stora förändringar de närmaste 10 åren. Viktiga infrastruktursatsningar som en breddning av Ekerövägen till fyra körfält, en ny bro vid Tappström och en påfart till förbifart Stockholm, kommer att leda till förbättrade kommunikationer till och från Ekerö och således möjlighet för kommunen att växa med fler bostäder och fler invånare.

Befintligt Ekerö Centrum

I centrala Ekerö kommer den bussdepå som idag återfinns strax väster om befintligt centrum flyttas till Färingsö inom en snar framtid, vilket öppnar upp för en utbyggnad av centrum.

Vision för ny bebyggelse - vår vision av småstad

Den nya delen av Ekerö centrum ska tydligt annonsera att det här är kommunens mest centrala plats - ett centrum för både boende och besökare. Bebyggelsen ska genom sin arkitektur och platsspecifika sammanhang förmedla bilden av Ekerös identitet som en levande småstad. Om Erskines bebyggelse var tänkt att skapa en Mälarstad, så är visionen nu att skapa Mälarstaden 2.0.

Visionen om utbyggnaden av centrum ställer krav på en god arkitektur som är trivsam och representativ för hela Ekerö. För den nya bebyggelsen innebär det ett medvetet grepp i gestaltningen av kvarteren. Arvet efter Erskine ska på ett modernt och säregt sätt återspeglas i den nya bebyggelsen, så att stadsbilden i Ekerö Centrum upplevs som enhetlig och sammanhållen ur ett arkitektoniskt perspektiv. Delvis handlar det om variationen av fasadmateriell och det varierade taklandskapet som präglar dagens centrum. Den nya bebyggelsen ska därför använda sig av olika typer av material, taklandskap och variera hushöjderna mellan 3-7 våningar inom varje kvarter.

Den föreslagna bebyggelsen utgör 9 nya kvarter som tillsammans ska komplettera den befintliga boende- och stadsmiljön i centrum. Centrum växer nordväst om Mälarö torg och länkar samman befintliga centrum med orienterbara stråk i västlig riktning mot Ekerövägen. Det handlar dels om slutna kvarter och dels öppna med antingen upphöjda innergårdar eller innergårdar med tydlig gräns mot gatan. Mötet mellan privat och offentligt tas tillvara på genom hela strukturen där de offentliga rummen är inbjudande och upplevelserika. I det nya centrum utformas bottenvåningarna med tydliga entréer och verksamheter i bottenplan mot viktiga stråk, korsningar och offentliga platser. Nya Ekerö centrum blir målpunkten i småstaden.

Med sitt karaktäristiska uttryck har Ekerö centrum en känsla och en stämning som den nya bebyggelsen syftar till att förstärka och förädla. Det faktum att befolkningsmängden i Ekerö kommun växer snabbt måste också tillåtas att göra avtryck i den för möten och handel så viktiga småstadskärnan.

Förändringar i befintlig miljö

Ers kines "Mälarstad", är ett enhetligt och karaktärsfullt område med ett starkt uttryck. Byggnaderna är mellan 2-5 våningar höga och taken är utformade på ett lekfullt sätt med gavlarna åt olika håll. Fasadmaterialen består av formgjutna betongelement, tegel och trä i kombination. Fasaderna varierar i färg där blått, rött, vitt, svart, brunt och orange för att skapa en variation längs med gaturummet. Bilar parkeras i kanterna av bebyggelsen och har en nedtonad plats i strukturen. Området är färgstarkt och intimt med mycket detaljer i form av utstickande balkonger, byggnadselement, skärmtak och dylikt.

I detta planförslag föreslås två av dagens handelsbyggnader (som idag inhyser ICA och Systembolaget/KappAhl) att ersättas för att få till en bättre kringmiljö för handeln och det publika folklivet. Byggnaderna kommer att ersättas med nya kvarter med ett större fotavtryck, men ger också plats för en möjlig påbyggnad av bostäder. Vid en så omfattande omvandling av detta centrala rum är det viktigt att de omkringliggande gaturummen behåller sin kvalitet och intimitet och att de nya byggnaderna uppförs med en känslighet mot det befintliga, arkitektoniska uttrycket.

Befintlig bebyggelse Strandpromenaden

Befintlig bussdepå längs Ekerövägen

Väster om det befintliga Ekerö centrum finns idag en bussdepå med tillhörande garagebyggnader i gult tegel. Dessa byggnader föreslås rivas för att ge plats åt nya bostäder och verksamhetslokaler, där syftet är att "hela" centrum och att få en mer småstadsmässig täthet och tillgänglighet mellan t ex service och kollektivtrafik.

Småstaden växer

I takt med att Ekerö kommun växer är utvecklingen av centrum nödvändig - kärnan måste expandera och ge plats för mer folkliv och service vilket förutsätter en omfattande omvandling. En tydlig koppling mellan befintligt centrum och utökningen av centrum är prioriterat och ska genomsyra gestaltningen. Det gäller framför allt det rumsliga sambandet mellan de befintliga och tillkommande delarna av centrum, men också rent gestaltningsmässigt. I detaljplanen säkerställs att tydliga kopplingar i form av stråk finns mellan de olika delarna, för att motverka att delarna isoleras från varandra. En medveten placering av handel och verksamhetslokaler görs för att undvika att det befintliga centrum blir mindre populärt än det nya.

Inlastning till större butiker samt huvuddelen av parkeringsbehovet förläggs i garage under byggnaderna, vilket ger en större möjlighet för ett trivsamt centrum med generösa ytor för publikt liv. Uppgångar från garage och placering av parkeringar ska också bidra till att hela centrum känns levande och inbjudande.

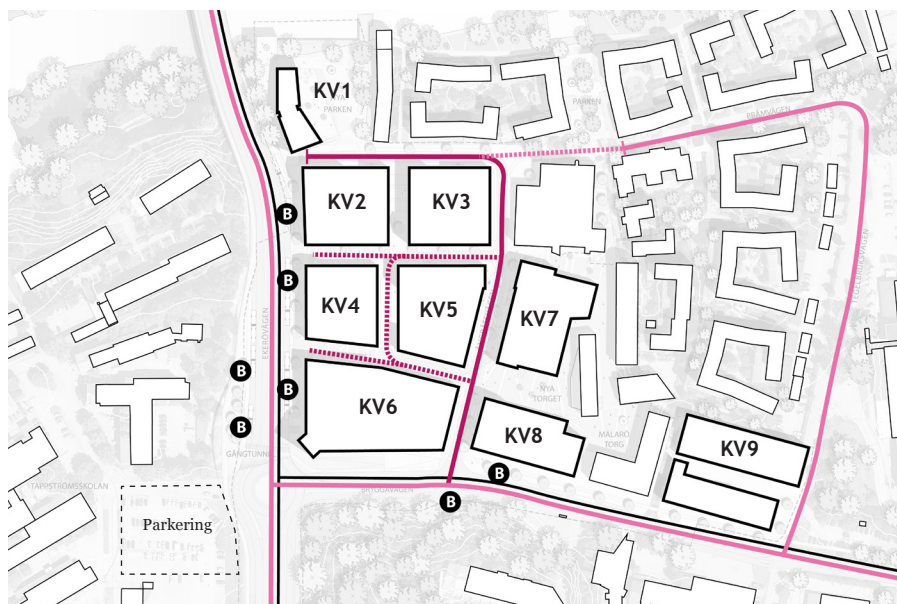
En koppling ska även finnas gällande gestaltning och till viss del gällande utformning av allmänna platser. Pastischer ska undvikas och den nya bebyggelsen ska få sin egen prägel, men den variation gällande höjdsättning och utseende som finns i Erskines bebyggelse ska återspeglas i nytillkommande byggnader. Tätheten som finns i dagens centrum ska också återspeglas i den nya bebyggelsen.

En viss skillnad görs dock från den befintliga bebyggelsens utformning - höjdsättningen för den nya bebyggelsen ska vara högre än be-

fintlig och den strikt inåtvända lokaliseringen av entréer ska frångås till viss del längs befintliga och nya gator.

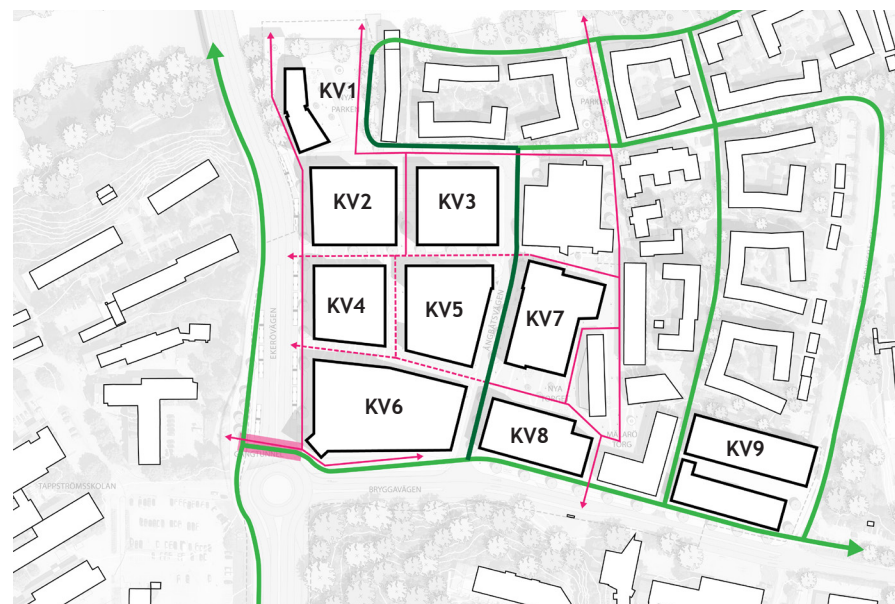
Orienteringsbild nya kvarter

- Koppling för busstrafik
- Ny gåfartskoppling
- Ny biltillgänglig koppling
- Befintlig biltillgänglig koppling
- Möjlig gåfartskoppling

Sammankopplat gatunät

Inga större förändringar görs på dagens gatunät, utan besökaren kommer fortfarande använda Ångbåtsvägen som infart till centrum. I och med att i stort sett all parkering och inlastning kommer att ske i garage kommer ytor som tidigare varit ämnad för trafik frigöras för andra ändamål. För angöring till byggnader finns möjlighet att köra på gåfartsgatorna mellan de nya bostadskvarteren.

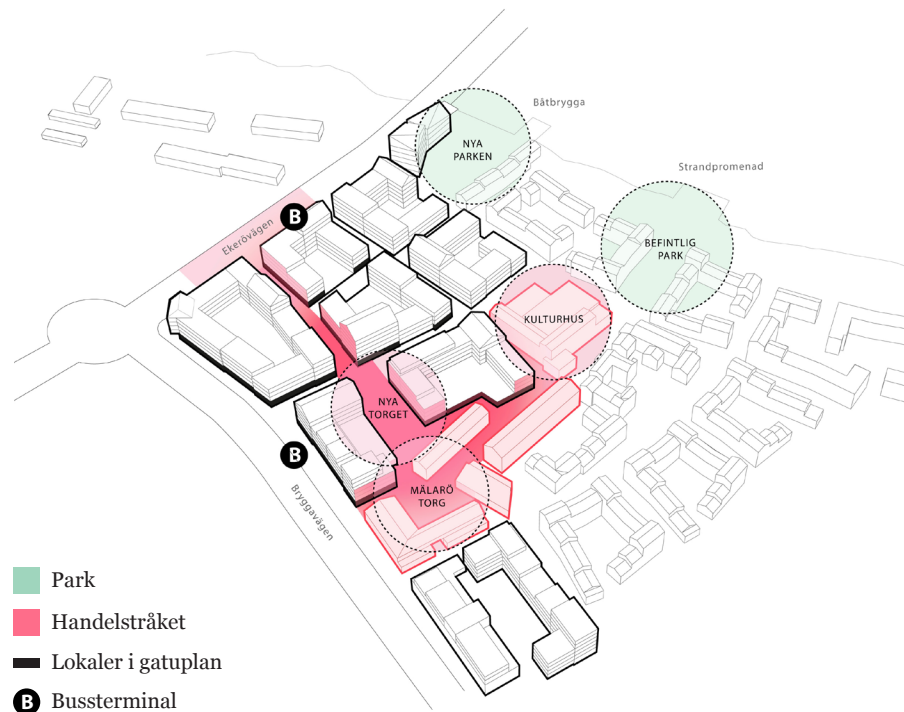

- Koppling för gående
- Gåfartsgata med prioritering för gående
- Ny cykelväg
- Befintlig cykelväg
- Breddad passage under Ekerövägen

Cykel- och gångvänligt

Längs Ångbåtsvägen planeras cykelbana i båda riktningar för att koppla ihop Bryggavägen med Tegelbruksvägen och strandpromenaden. Mellan de nya bostadskvarteren skapas gåfartsgator där fordon får framföras på fotgängarens villkor. Befintligt centrum och nya torget kommer endast vara tillgängligt för gående.

STADSBYGGNADSPRINCIPER

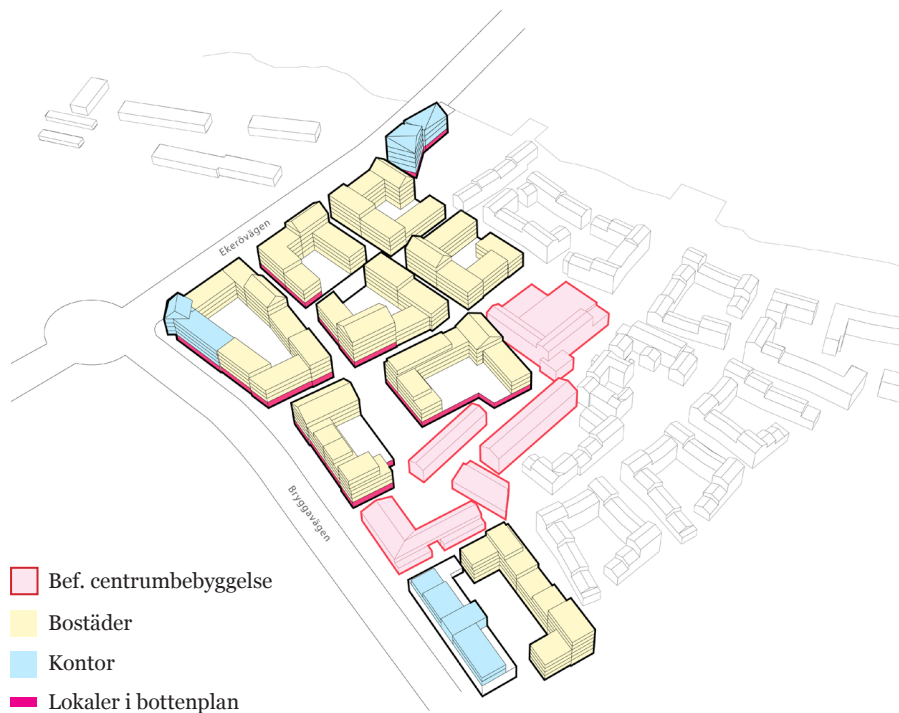
Offentliga rum

Tillkommande offentliga platser, nya torget och förlängningen av handelsstråket, förstärker den offentliga kärnan i Ekerö Centrum och bygger vidare på det etablerade folklivet som utgör en viktig del av centrum. Den offentliga kärnan knyter samman natur och vatten med småstadsliv, kultur och handel. Här vistas flest människor, både boende och besökare, längs med attraktiva platser och målpunkter.

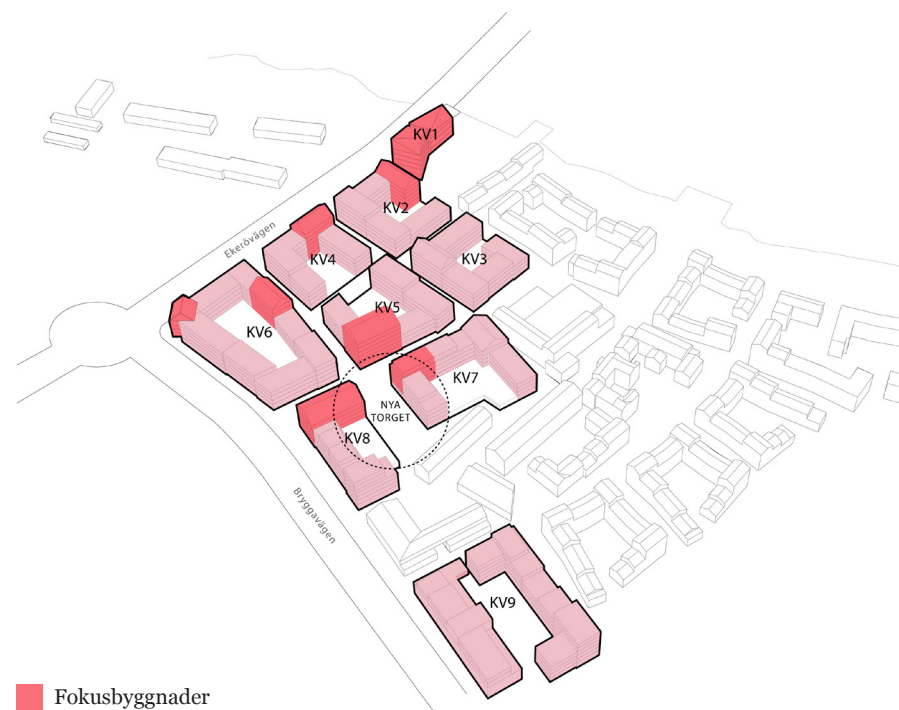
Handel och service

Ett handelsstråk knyter ihop centrum och Mälare torg med en väl utformad bussterminal invid Ekerövägen. Fasaden längs bussterminalens yta på Ekerövägens östra sida är också tänkt att aktiveras med mindre verksamheter eller butiker för att ge en god service till resande och besökare. Bottenvåningarna i de nya kvarteren görs i största möjligaste mån öppna och aktiva, men det finns en begränsning i hur mycket handelsytor man kan få in i dagsläget. I bottenvåningarna placeras också öppna funktioner som t ex bostadsentréer, cykelrum, gemensamhetslokaler och miljörum.

Blandad småstad

För att Ekerö centrum ska behålla sin aktivitet över dygnet så planeras såväl bostäder som handel, kontor och verksamheter in i den nya bebyggelsen. Kontor och verksamheter placeras med fördel i i strategiska skyltlägen. Handeln bör koncentreras till viktiga publika rum och stråk med höga flöden. Byggnaders utformning ska bidra till och stödja det offentliga rummet och uppmuntra till ett rikt offentligt liv. Fasadernas utformning i gatuplan har en viktig roll i detta samspel.

Fokusbyggnader

För att betona Ekerö centrum planeras byggnaden i kvarter 1 som ett tydligt landmärke som möter besökaren redan vid överfarten på Tappströmsbron. En annan fokusbyggnad planeras vid rondellen mellan Ekerövägen och Bryggavägen där området får ett viktigt hörn som kräver en god gestaltning. Även inne i området finns vissa fokusbyggnader, t.ex. vid torget och vid entréer från Bryggavägen.

3. UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER

EN SMÅSTADSMILJÖ ATT VISTAS I

Utformningen av de allmänna platserna ska präglas av en omsorg om platsen, där fokus ska vara att skapa vackra, hållbara och användbara platser. Växter, möblering och material ska samordnas för att skapa ett centrum där detaljerna knyts ihop till en helhet.

Torg och stråk ska innehålla träd och planteringar med väl genomtänkta placeringar som livar upp den offentliga miljön. De gröna inslagen kan med fördel även ha funktionen av dagvattenhantering.

Möblerna på torgen, längs med stråken och vid bussterminalen ska samordnas materialmässigt och kulörmässigt. Med möbler menas soffor, papperskorgar, pollare, stolpar, belysningsarmaturer, cykelställ, vindskydd etc.

Inom Ekerö centrum bör ett belysningsprogram upprättas för att skapa ett enhetligt formspråk. Belysningsprogrammet bör även innehålla tankar om hur belysning inte bara kan vara funktionell utan också göras mer intressant med hjälp av konstnärliga idéer. De belysningsarmaturer som finns i centrum idag bör vara utgångspunkten för de nya.

Ett skyltprogram bör upprättas för att det befintliga och det nya centrum ska upplevas som ett centrum, och inte som två olika.

Mälare Torg

Befintligt handelsstråk Ekerö Centrum

Brygga längs strandpromenaden

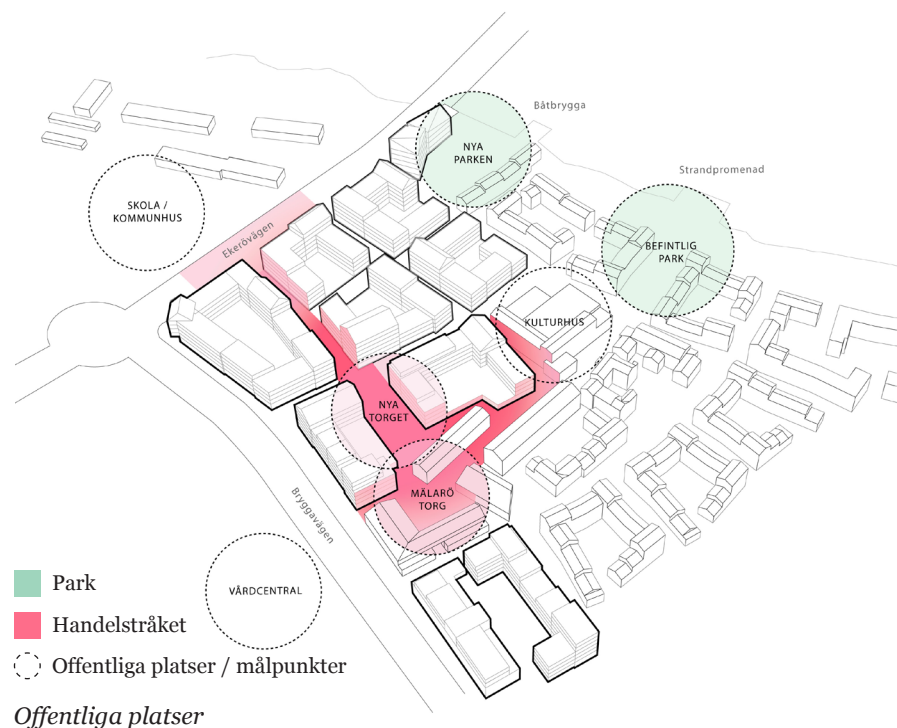
OFFENTLIGA PLATSER

De offentliga stadsrummen är en viktig del i en levande småstad. I föreslagen struktur stärks befintliga Mälare torg som en tydlig och central offentlig kärna. Ett nytt torg och ett gångprioriterat handelstråk kopplar samman gamla och nya centrum till en helhet. Här rör sig ett stort flöde av människor längs med verksamheter i gaturummet mot målpunkter och mötesplatser i staden.

I detta kapitel görs en genomgång av dessa offentliga platser och hur de bör fungera och utformas.

Belysning publika platser

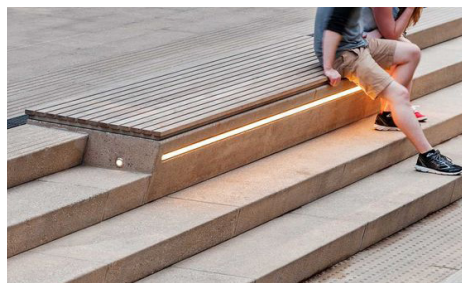
En belysningsplan bör utarbetas för de gaturum och publika platser som tillkommer i detta planförslag. En helhetsbild bör också göras med befintligt centrum och eventuella åtgärder som skulle kunna förbättra dagens belysningsmiljö. Detta bör studeras vidare i samarbete med ljuskonsult.

Referensbilder offentliga platser

Gångprioriterat handelsstråk

Centrala mötesplatser

Småskalig torgmiljö

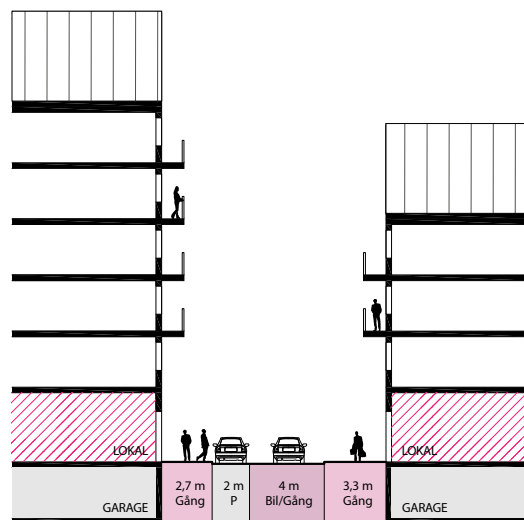

Möjlighet för avkoppling

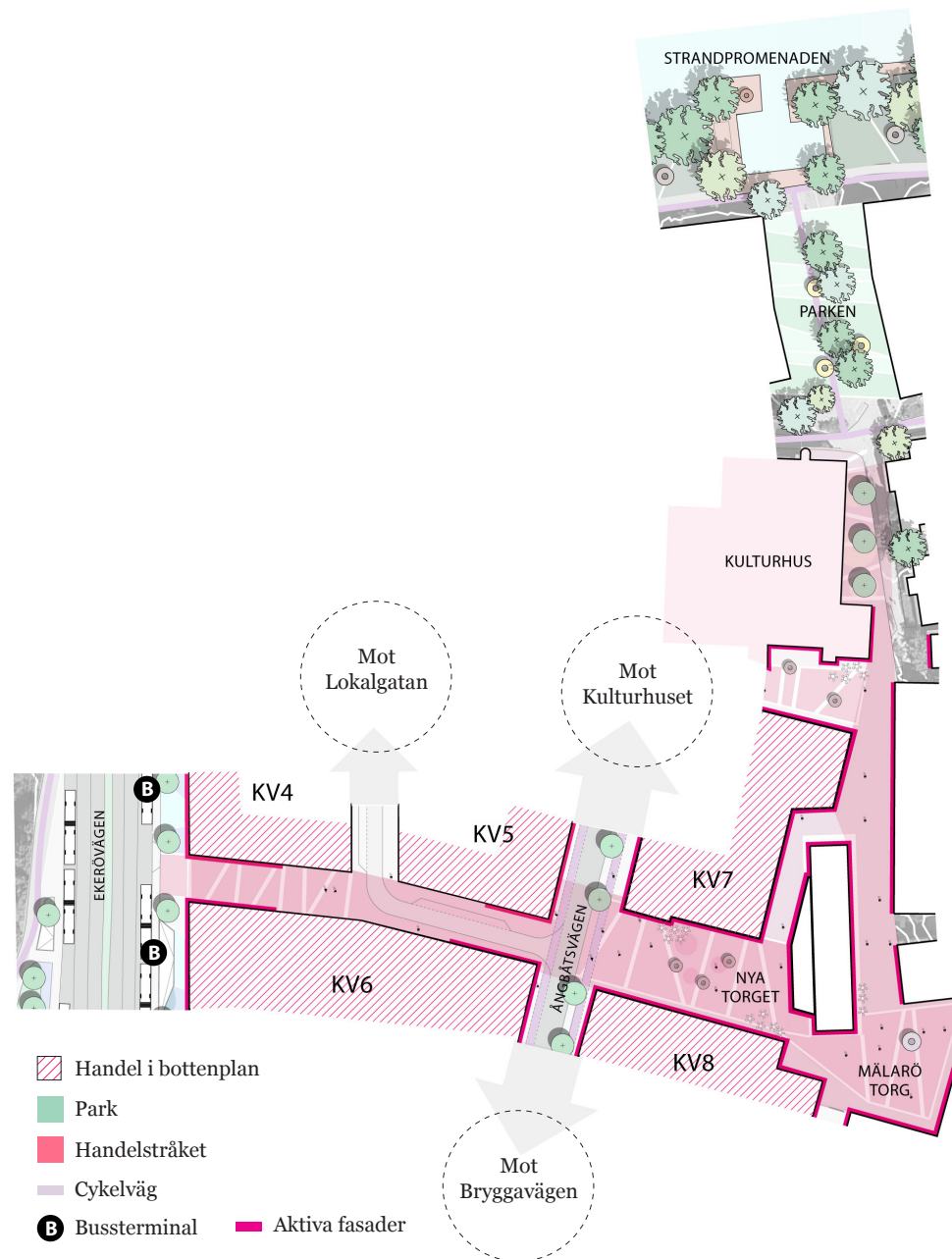
Handelsstråket - småstadsmiljö för gående

Ett handelsstråk med utgångspunkt i det befintliga Mälarö torg löper via en ny torgbildning fram till bussterminalen. Där ansluter en upp- rustad och breddad gångpassage under Ekerövägen som knyter ihop viktiga funktioner som skola, infartsparkering med centrum. Tanken är att handelsstråket ska fungera som gåfartsgata där beläggningen visar var det är tillåtet att köra, för angöring och dylikt, men där man också känner att framfart med fordon sker på fotgängarens villkor. En viss möblering, med t. ex. bänkar, planteringslådor och cykelparke- ring kan med fördel stärka denna känsla.

Mot Nya torget avses en utbyggnad på befintlig handelsbyggnad ut- föras för att ta bort känslan av baksida som finns mot dagens parke- ringsyta. Detta introducerar en ny rörelse i centrum då fotgängare kan röra sig runt bef. handelsbyggnad.

Gatusektion Handelsstråket

Gatusnitt Handelsstråket

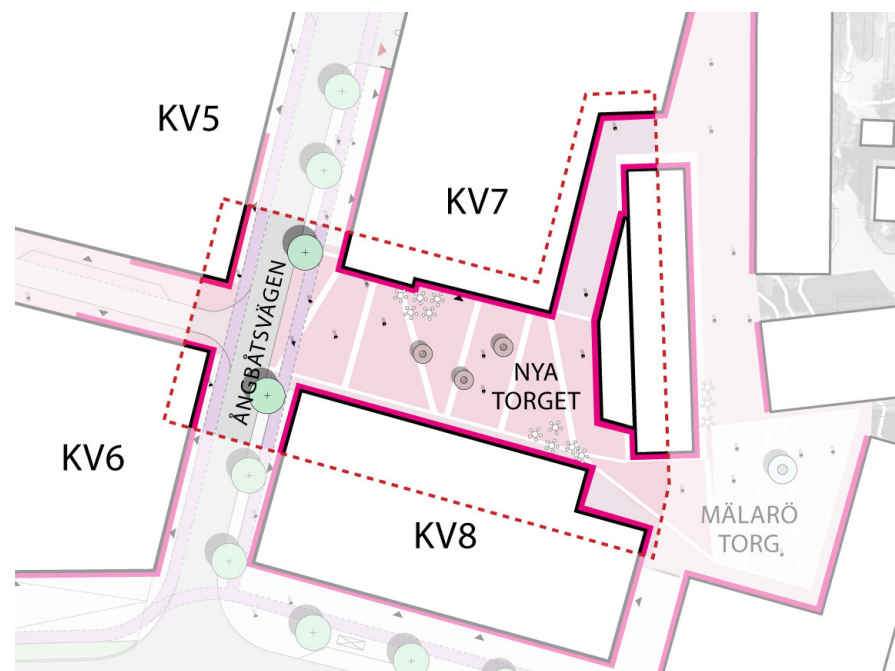
VY FRÅN HANDELSSTRÅK MOT BUSSTERMINAL

Nya torget

När Ekerö kommun och centrum får fler bostäder behöver också de offentliga platserna bli fler. Det nya torget ska vara ett flexibelt rum där det finns plats för möten. Olika aktiviteter ska få plats på torget, t.ex. torghandel, evenemang, spontanidrott, lek etc. men även plats för vila och väntan. En arkitekttävling för det nya torget bör hållas för att skapa den kvalitet som Ekerö förtjänar. Belysning bör också tas om hand i denna utformning.

Nya torget utgör en förlängning av det befintliga torget med en visuell koppling som förbättras genom att kvarter 8 ersätts med en ny byggnad som öppnar upp mer mellan torgytorna. Kopplingen via nya torget leder också vidare till det viktiga stråket mot bussterminalen.

Illustrationsplan Nya torget

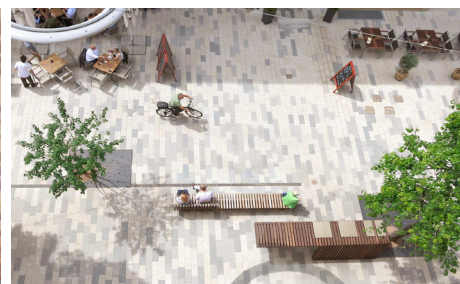
Referensbilder Nya torget

Torghandel

Centrala mötesplatser

Varierad stadskärna

Rumslighet i torgmiljö

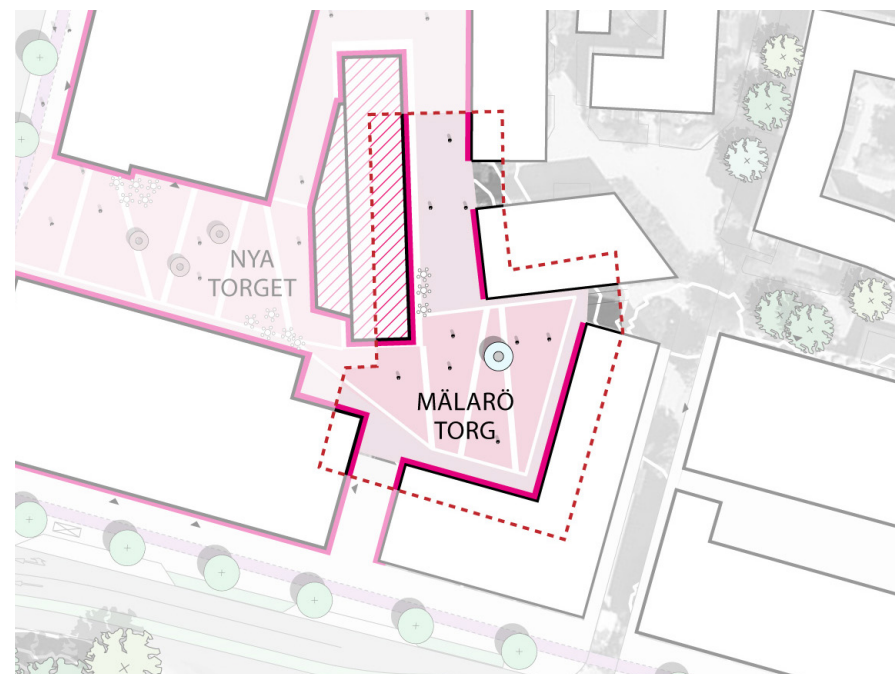
VY FRÅN HANDELSSTRÅK MOT NYTT TORG

Mälarö torg

Dagens Mälarö torg ges en upprustning och en delvis annan karaktär än befintligt. Torget bör ses över gällande både funktion och utformning för att fungera bättre som kommersiell knutpunkt och publik mötesplats. Fler sekundära sittplatser och en ny struktur kan göra detta torg mer ändamålsenligt.

Om Nya torget blir en plats för aktivitet och torghandel, så kan Mälarö torg bli den lugna oasen med sittplatser i solen, fontän och uteserveringar. Möbler och markbeläggning bör tas fram tillsammans med utformningen av Nya torget samt handelsstråket norrut och knyta ihop helhetskänslan i Ekerö centrum.

Illustrationsplan Mälarö torg

Bilder Mälarö torg

Mötesplats kulturhus

Möblerad stadskärna

Gåfartsgata handelsstråk

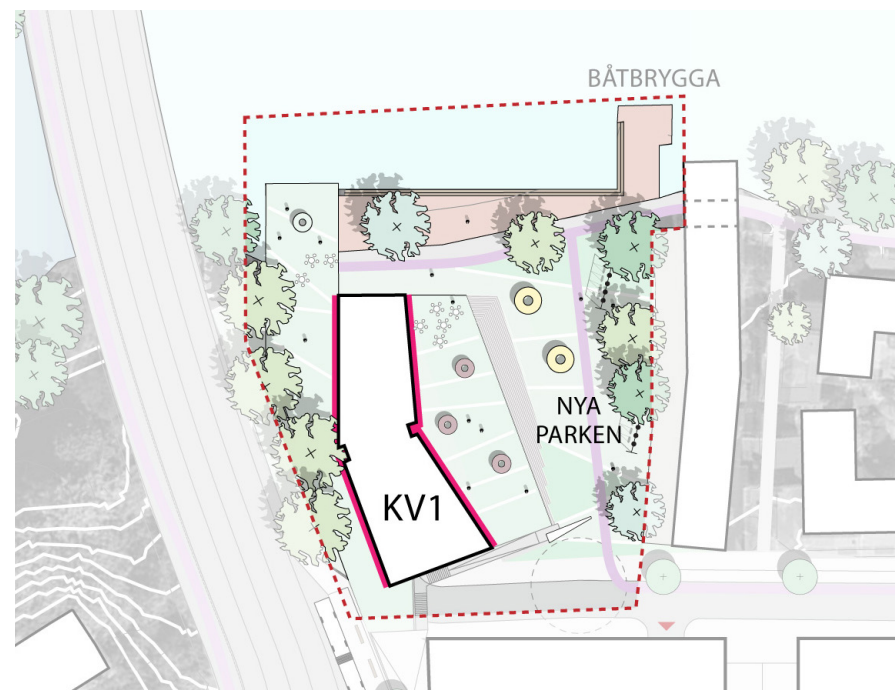
Utsmyckning i offentligt rum

Nya parken

Intill kvarter 1 bildas ett parkrum där strandpromenaden möter centrum. Parken som får karaktären av en mindre stadspark ska fungera som Ekeröbornas nya vardagsrum. Gränsen mellan det privata och offentliga är tydlig mot de intilliggande befintliga bostäderna. Parken och den publika terrassen ska tydligt signalera att alla får vistas där.

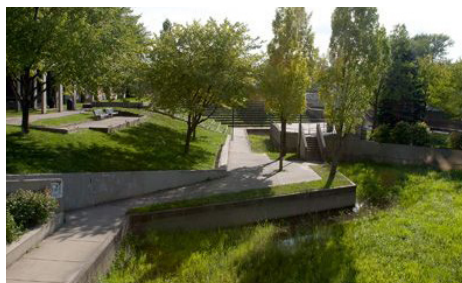
Gamla Tappströmsbron

På västra sidan om byggnaden i kvarter 1 avses en del av den befintliga Tappströmsbron behållas, i den mån det är möjligt, som ett minnesmärke och en utsiktspunkt över Tappström. En förebild för detta är High Line i New York, där man har gjort ett väldigt populärt publikt rum och en långsträckt park av en gammal upphöjd högbana. I Ekerös fall är det tänkt att fungera som komplement till en publik verksamhet i av delar av byggnaden i kvarter 1 med t ex konsthall, restaurang eller dylikt. På den bevarade bron finns möjlighet att anlägga publika funktioner som utsiktspunkt, skulpturpark och uteserveringar.

Illustrationsplan Nya parken

Referensbilder park/terrass

Mindre stadspark

Kombinerad park/terrass

Utsiktspunkt

High Line, New York

VOLYMSTUDIE

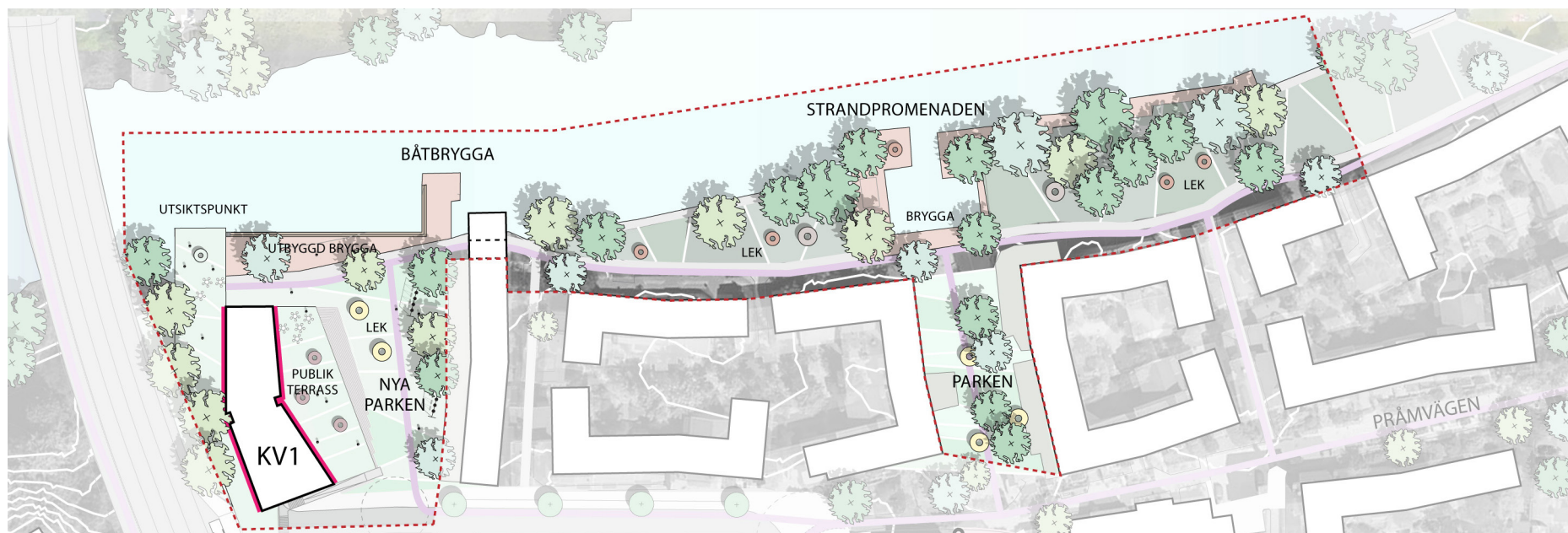
Strandpromenaden

För att strandpromenaden ska upplevas som ett välgestaltat och omhändertaget stråk där det är trevligt att röra sig behöver vissa åtgärder göras. Ett arbete pågår med ett helhetstänk för stråket österut, men området som ingår i detaljplanen har en viktig nyckelroll med kopplingen till Ekerö Centrum.

Strandpromenaden ges en extra dimension med hjälp av ett trädäck nedanför kvarter 1. Kanalrummet och vattenytan blir på så sätt mer tillgängligt än i dagsläget. Trädäcket bör dock inte uppmuntra till bad, då Tappströmskanalen är en smal farled med relativt många båtar under sommarhalvåret.

Strandpromenaden

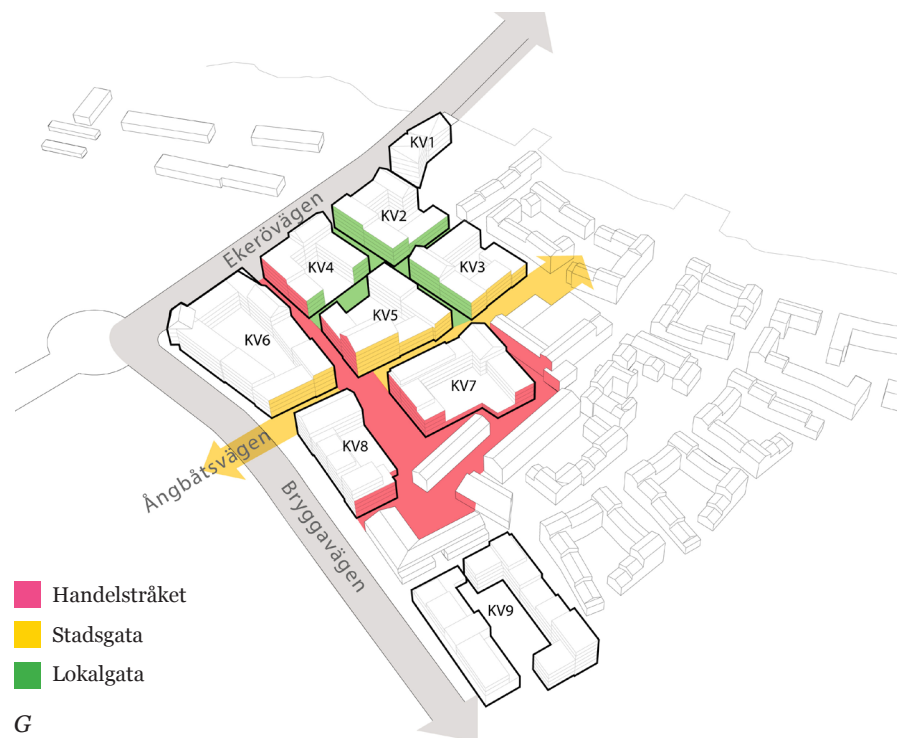
Illustrationsplan Strandpromenaden

GATURUM

I Ekerö centrums utbyggnad omvandlas de befintliga gaturummen till viss del och nya typer uppkommer. De olika gatorna har varierande funktioner och behandlas därmed olika i sin utformning. I följande avsnitt beskrivs de olika typerna med innehåll, funktion och ritningar i form av plan och gatusektion.

Cykel- och bilparkering

Cykeln ges en mer utmärkande plats i nya Ekerö centrum. För att främja ett hållbart resande ska det vara så enkelt som möjligt att ta cykeln till buss, affärer och andra målpunkter i centrum. Cykelparkering ska anordnas i anslutning till viktiga målpunkter, både i väderskyddad miljö och i cykelställ. I princip alla bilparkeringar ska ske i garage under mark. De nerfarter som ska finnas måste därför ges ett tydligt och väl gestaltat intryck. Infarterna kommer att uppfattas som en del i gaturummet och ska samordnas med utformningen av lokalgatorna.

Referensbilder gaturum

Levande handelsstråk

Gåfartsgata

Cykelparkering

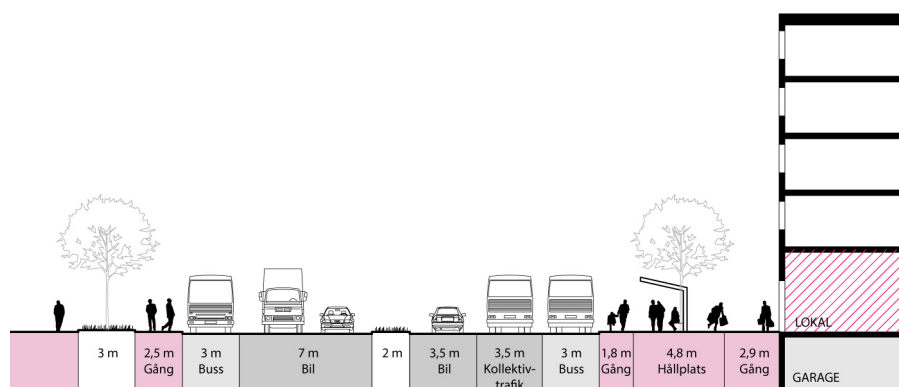
Kantstensparkering

Ekerövägen

Ekerövägens utformning styrs främst av den vägplan för väg 261 som Trafikverket har tagit fram. Planerna på att bygga en ny Tappströmsbro i en något förändrad sträckning gör också att en markyta frigörs i anslutning till den gamla brosträckningen, vilket ger möjlighet för exploatering av det som här benämns som kvarter 1.

Parallellt med planarbetet pågår arbete med att omkategorisera Ekerövägen från primär till sekundär transportled för farligt gods. Detta innebär att man, med vissa riskreducerande åtgärder, kan bygga något närmare vägen och därmed få ett tydligare stadsrum som entré till Ekerö.

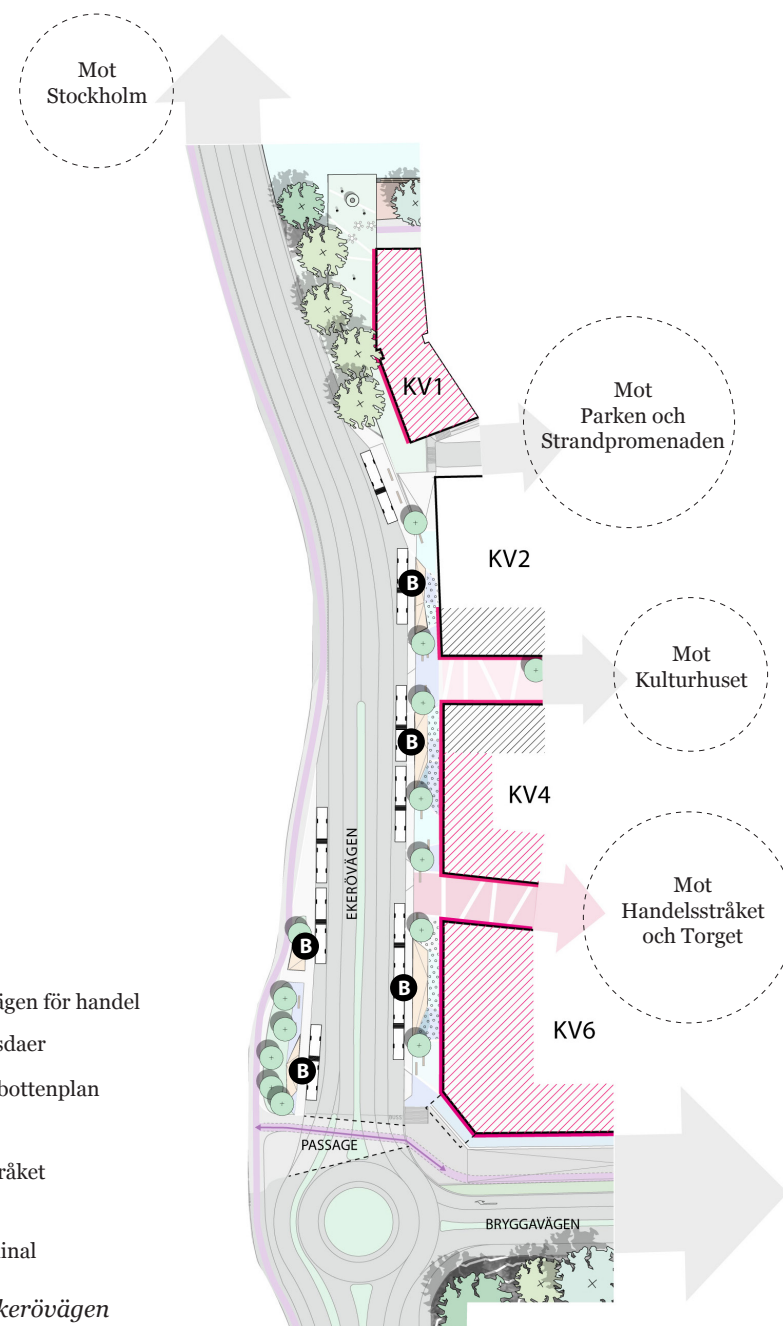
Bussterminalen placeras längs Ekerövägens båda sidor, sammanlänkade i söder med en gångtunnel under vägen. På östra sidan om Ekerövägen får bussterminalen generösa ytor mot bebyggelsen, delvis väderskyddade, för både rörelse och väntan. På västra sidan av Ekerövägen finns en befintlig pendelparkering som viktig målpunkt i området.

Gatusektion Ekerövägen 1:400

- Möjliga lägen för handel
- Aktiva fasdaer
- Handel i bottenplan
- Park
- Handelstråket
- Cykelväg
- Bussterminal

Gatusnitt Ekerövägen

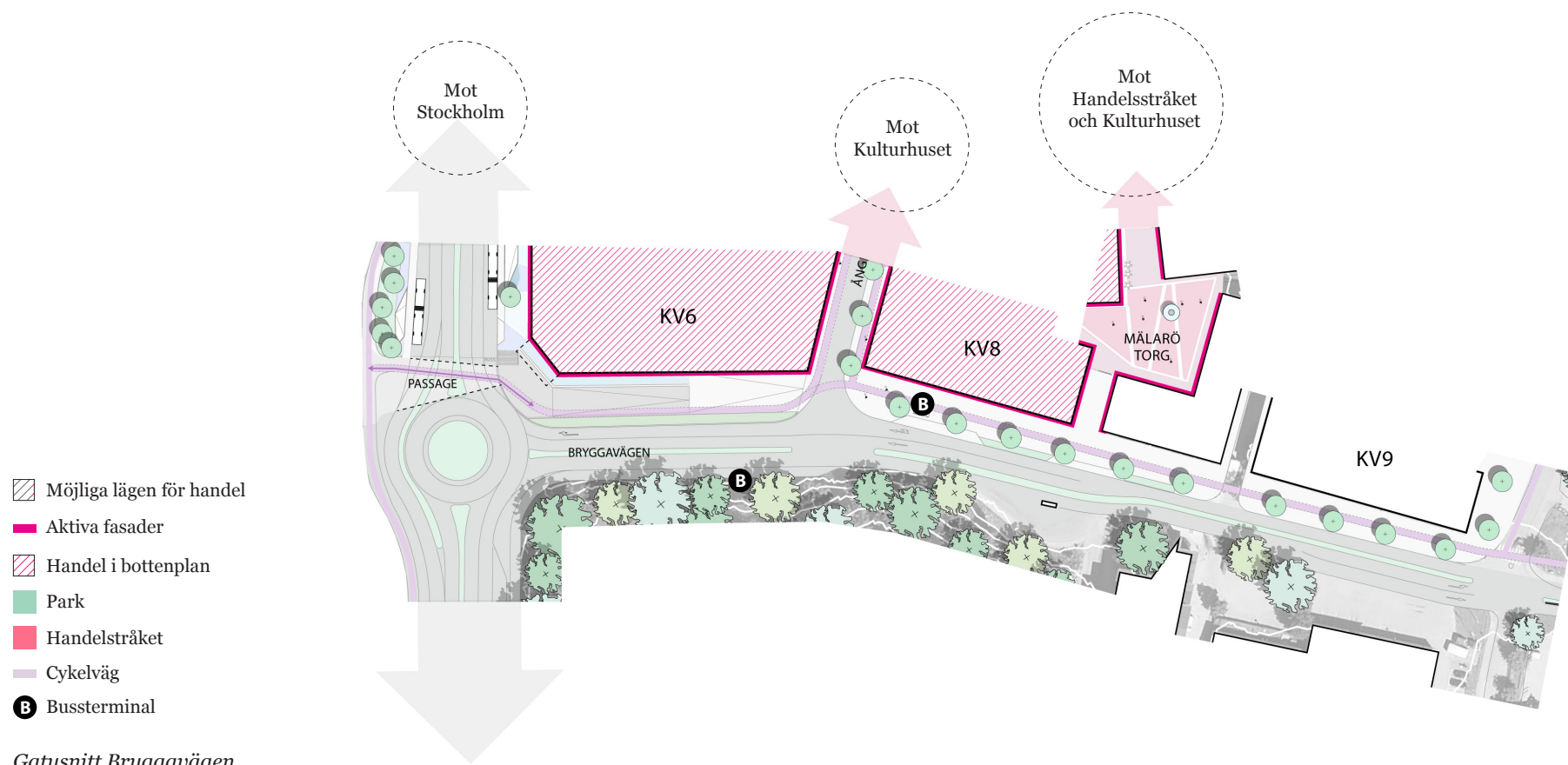
Bryggavägens karaktär som genomfartsled behålls delvis, men gång- och cykelstråket mot centrum bör förbättras och göras trevligare. Det regionala cykelstråket mot Stockholm bör förtydligas. Förbi handels- och kontorsbyggnaderna (kv 9, se illustration), norr om Bryggavägen, bör utformningen ses över i samband med det vänstersvängkörfält som avses anläggas inom ramen för detaljplanen för Ekerö strand.

Längs kvarter 6 så avses ny utformning av gång- och cykelyta att utföras i samband med omgestaltningen av passagen under Ekerövägen.

Tanken med den nya bebyggelsen i centrum är inte att vända centrum ut mot Bryggavägen, men det kommer finnas höga krav på utformning av fasader och bottenvåningar även här.

Befintlig busshållplats avses behållas och träd planteras längs delar av gaturummet.

På södra sidan av Bryggavägen ligger Ekerö vårdcentral, vilket är en viktig målpunkt i området.

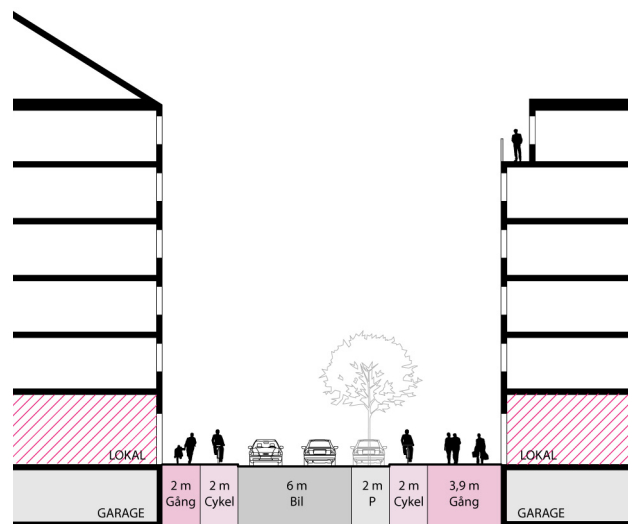

Ångbåtsvägen

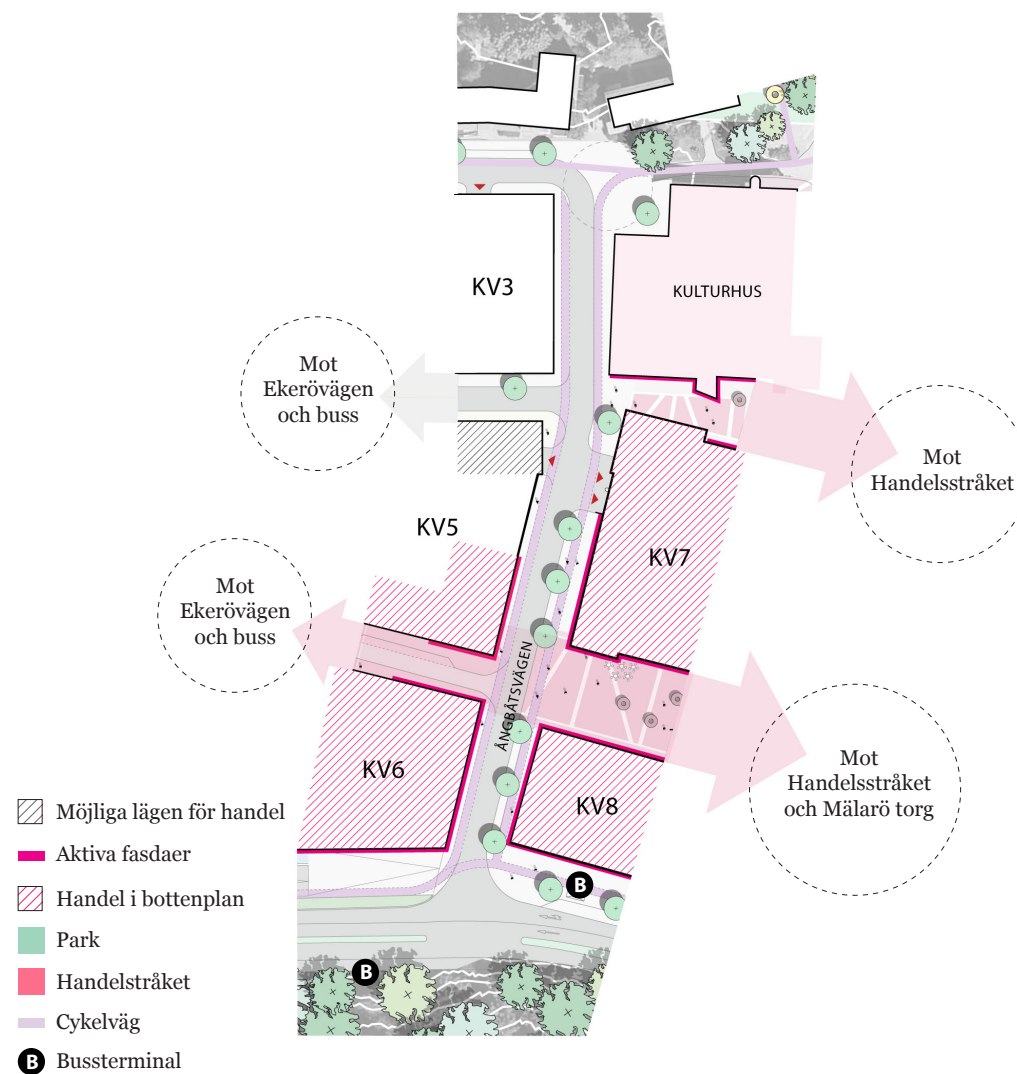
Ångbåtsvägen är områdets "ryggrad" och ges karaktären av en stadsgata, med träd och generösa utrymmen för gående och cyklister. Från Ångbåtsvägen kommer in- och utfarterna till parkerings- och inlastningsgaragen ske och därför är denna gata mer orienterad mot biltrafik är de övriga gatorna inom centrumet.

Cykelförbindelserna genom området är viktiga och på Ångbåtsvägen knyts cykelstråken samman längs Ekerövägen och strandpromenaden med dubbelsidig cykelbana.

Bryggavägen

Gatusektion Ångbåtsvägen 1:400

Gatusnitt Ångbåtsvägen

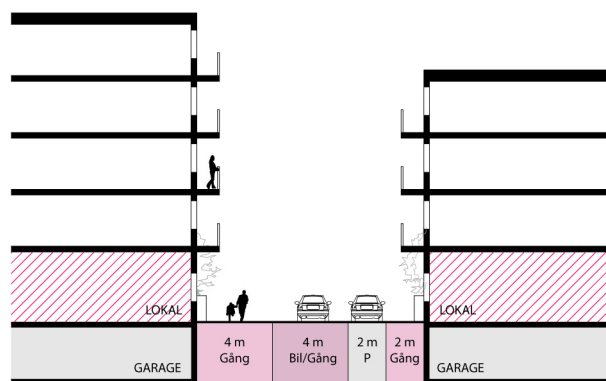
VY FRÅN BRYGGAVÄGEN MOT ÅNGBÅTSGATAN

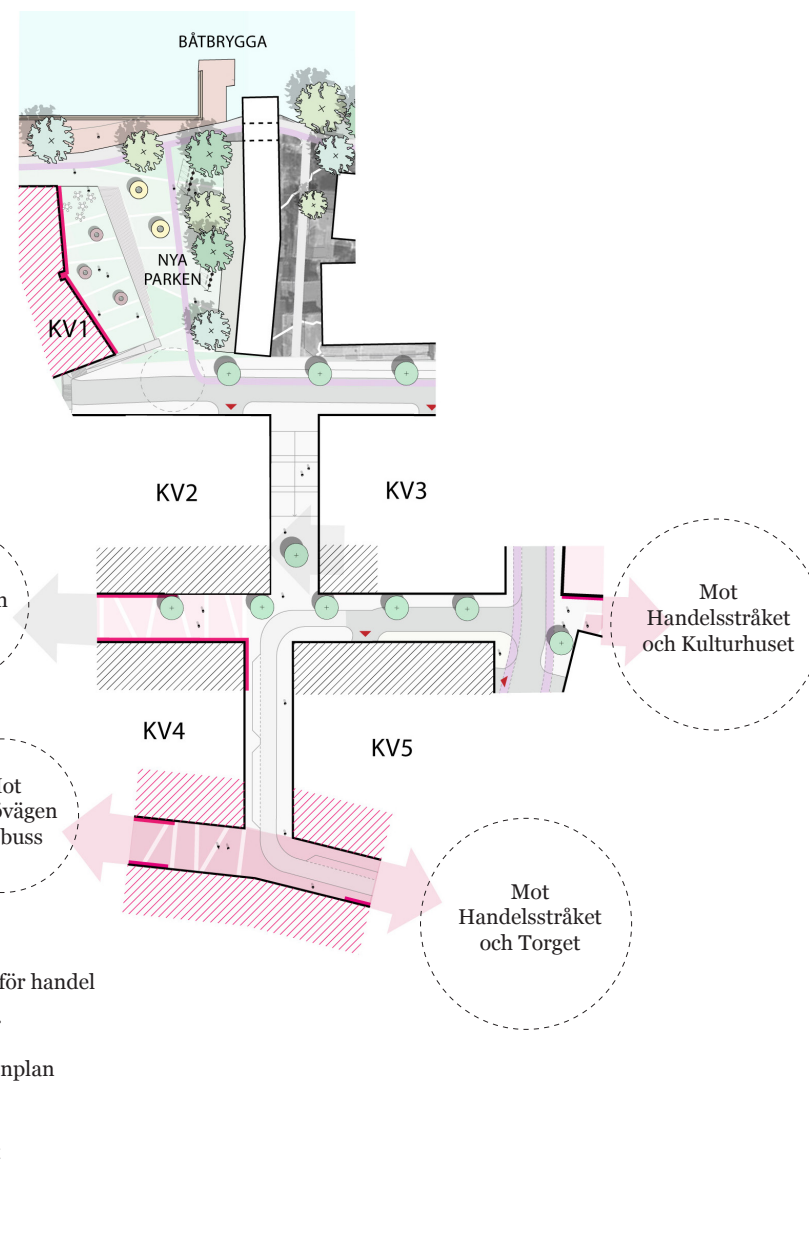
Lokalgata

Lokalgatorna utformas till största delen som gåfartsgator där angöringstrafik är tillåten på de gåendes villkor. Beläggningen på gatorna bör vara enhetlig men med små variationer, som t. ex. varierad stenläggning, beskriva den yta som är till för eventuell biltrafik och angöring.

I vissa fall öppnar sig gröna gårdar mot gatan. Markeringen mellan den publika gatan och den mer privata/halvoffentliga gården bör vara tydlig (se referensbild s 55).

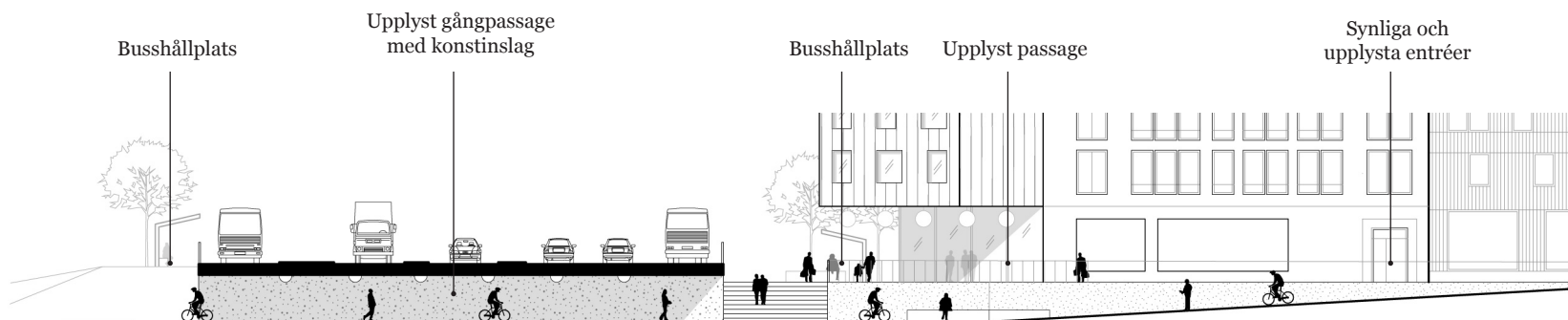
Gatusektion gåfartsgata 1:400

Gatusnitt gåfartsgata

GÅNGPASSAGE UNDER EKERÖVÄGEN

Viktiga målpunkter som kommunhus, skola och infartsparkering är idag belägna väster om Ekerövägen. Då centrum växer behöver gångpassagen under Ekerövägen breddas och gestaltas med särskild omsorg så att den upplevs som en attraktiv miljö. Belysningen av passagen bör ges hög prioritet för att skapa ett tryggt och omsorgsfullt gestaltat stråk under hela dygnet. Möjligheten att även inhysa cykelparkering i passagen bör utredas. Lutningar mot tunneln ska utformas tillgängliga, med lutningar på max 1:20.

Illustrerad sektion passage under Ekerövägen

Referensbilder gångpassage/cirkulation

Upplyst gångpassage

Konstinslag

Trafikplats med omsorgsfull utformning

Rondellkonst

CIRKULATIONSPLATS

Cirkulationsplatsen i korsningen Ekerövägen/Bryggavägen ska ges en konstnärlig utformning. Utformningen ska vara en gestaltning som ger cirkulationsplatsen ett särskiljande drag, utan att för den sakens skull ge sämre sikt eller riskera trafiksäkerheten. Cirkulationsplatsen ska också belysas på ett sätt som ger en bra trafikmiljö utan att ge bländande effekter i omgivningen.

BUSSTERMINALEN

En satsning på kollektivtrafiken och Ekerös bussförbindelser med Stockholm utgör en utav grundpelarna i utvecklingen av Ekerö centrum. Utformningen av bussterminalen bör därför vara omsorgsfull, innehålla nödvändig service och stärka kollektivtrafikens attraktivitet och användande.

Att skapa en väl fungerande bytespunkt ska prioriteras i det fortsatta arbetet. En sådan behöver ha korta avstånd mellan olika trafikslag (båt, cykel, bil och buss). Bytespunkten behöver vara överblickbar och det ska vara enkelt att förstå kopplingen mellan de olika trafikslagen. Bussterminalen bör utformas likvärdigt på båda sidor om Ekerövägen och kopplingen däremellan utförs i form av en tillgänglig och trygg gång- och cykelpassage under Ekerövägen.

För att bidra till ett hållbart resande ska, förutom en god kollektivtrafik, cykelns framkomlighet prioriteras högt. Det är prioriterat att skapa cykelvägar som är säkra och utan konfliktpunkter med oskyddade trafikanter och andra trafikslag. Cykelparkeringar placeras i strategiska lägen kopplade till bussterminalen, utanför själva hållplatsområdet.

Befintlig infartsparkering för bil är belägen väster om Ekerövägen.

Tillgänglighet och service

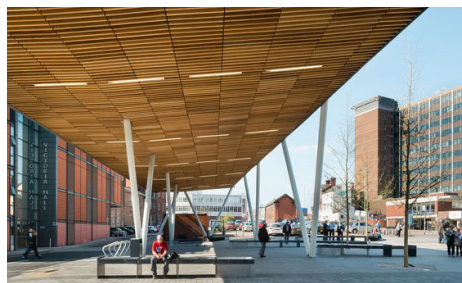
Från centrum och torget tar man sig tillgängligt, utan större nivåskillnader, till bussterminalen på Ekerövägens östra sida. För att komma till västra sidan av Ekerövägen så behöver man ta vägen söder om kvarter 6, som lutar svagt nedåt mot tunneln under Ekerövägen.

Terminalen bör utformas med väderskydd, gott om sittplatser och lättillgängliga servicefunktioner såsom café, take-away-restauranger, kiosker och servicebutiker.

Referensbilder bussterminal

Lekfullhet

Skärmtak

Cykelparkering för pendlare

Inspirerande busshållplats

VY ÖVER EKERÖVÄGEN

TILLGÄNGLIGHET

I den offentliga miljön ska hänsyn tas till de behov som personer med funktionsvariationer har. Olika funktionsvariationer kräver olika åtgärder. Tillgängligheten ska vara fullgod enligt BBR och skyltningen tydlig för att främja en god orienterbarhet i området.

Utformning och materialval ska göras med hänsyn till människor med nedsatt syn och rörlighet och de med behov av att framföra rullatorer, rullstol och barnvagnar. Sittmöjligheter ska finnas i lämpliga lägen. Bänkar och sittmöbler ska ha armstöd så att äldre och personer med rörelsevariationer kan stödja sig när de sätter sig. En analys över hur och var ledstråk ska finnas behöver göras.

Byten mellan olika trafikslag och rörelser i det nybyggda centrumet ska kunna göras tillgängligt.

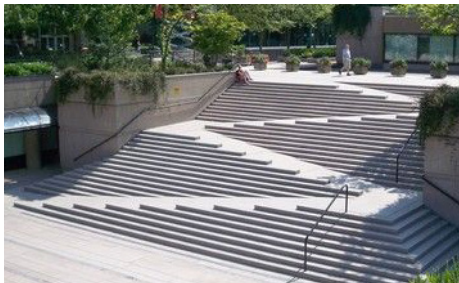
SÄKERHET OCH TRYGGHET

Säkerhets- och trygghetsperspektivet ska beaktas vid detaljutformning. Yttre miljöer bör göras överblickbara och utan mörka prång. Gång- och cykelvägar ges god belysning utan skarpa kontraster och planeras med en småskalighet som passar in i vår vison av småstad.

De aktiva och öppna bottenvåningarna i större delen av området främjar en säker och stimulerande miljö, även nattetid. Fasader med bakomliggande parkeringsgarage (t ex längs norra delen av Ångbåtsvägen) bör utformas på ett kreativt sätt så att de inte uppfattas som monotona eller förbisedda. Trapphus ska vändas mot omgivande gatutrum och inte enbart in mot gård.

Parkrum och grönytor bör vara upplysta och kännas välkomnande även i mörker.

Referensbilder tillgänglighet och trygghet

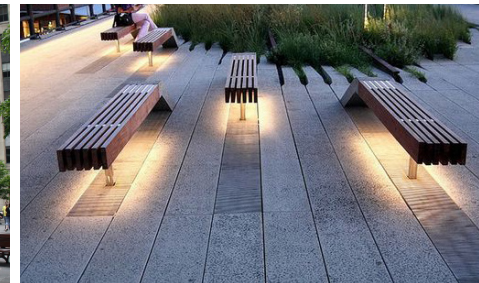
Kombinerad ramp och trappa

Materialskillnader i ramp/trappa

Sittmöjligheter i offentliga rum

Utomhusmöbler

KONSTNÄRLIG UTFORMNING OCH UTSMYCKNING

Den konstnärliga gestaltningen är en del av det offentliga rummet i det befintliga Ekerö centrum, och ska fortsätta att vara det i de nya offentliga miljöerna. Ekerö centrums identitet ska inte enbart kopplas till arkitekturen, utan ska även framhävas med hjälp av konstnärlig utsmyckning och gestaltning. Kommunen ska vara ett gott exempel att ta efter i gestaltningsprocessen.

Konstnären bör vara en naturlig part i gestaltningsprocessen. En särskild grupp bör skapas för det fortsatta arbetet med den konstnärliga gestaltningen av Ekerö centrum.

Referensbilder konst i offentliga rummet

Möblering som konstelement

Interaktiv användning

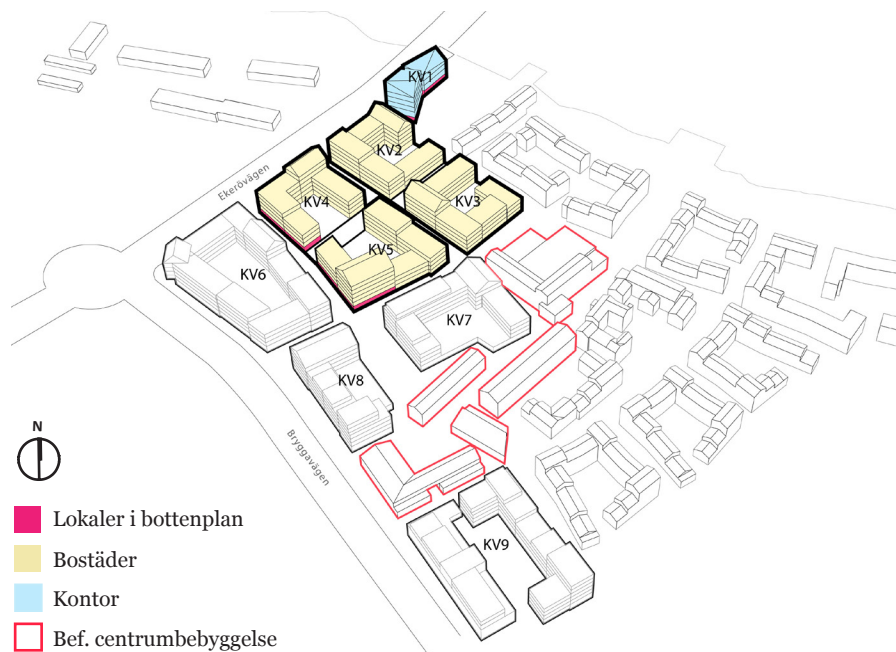
Lekplatsers utformning

Upplevelsevärden i stadsrummet

4. UTFORMNING AV KVARTERSMARK

BYGGNADERS ANVÄNDNING, PLACERING OCH HÖJDER

Orienteringsbild förslag till användning (även sid 45)

Generellt i utbyggnaden av Ekerö Centrum blir kvarteren utformade med p-garage under mark och sedan en högre entréväning för lokaler/verksamheter/bostäder och ovanpå detta 3-7 våningar bostäder. Möjlighet finns att ordna kontor i flera våningar i t ex bullerstörda lägen.

Kvarter 1

Kvarter 1 är lite speciellt i området med det exponerade läget precis vid entrén till Ekerö längs Tappströmsbron. Avsikten med en exploatering av denna tomt är att få till en inbjudande entré till Ekerö. Byggnaden inhyser därför med fördel en eller flera publika funktioner, som

gör att alla kan ta del av byggnaden. Läget och bullersituationen gör att byggnaden bäst lämpar sig för kontor eller verksamheter, men en bostadsanvändning kan också vara möjlig.

Byggnaden behöver inte nödvändigtvis vara hög, utan skiljs ut från övriga genom utformning och materialval snarare än genom höjdskillnad. Den blir ändå en utav de högre byggnaderna i området med sina 7 våningar. Byggnaden integreras delvis i en bevarad del av den gamla bron.

Kvarter 2 och 3

I dessa mindre och ganska slutna bostadskvarter ligger höjderna på mellan 3 och 6 våningar och de trappas ner i mötet med befintlig bebyggelse. Kvarteren innehåller framförallt bostäder, med möjlighet till lokaler och verksamheter. Innergårdarna i kvarteren är upphöjda och under dessa finns parkeringsgarage med infart från Ångbåtsvägen.

Kvarter 4 och 5

Kvarter 4 och 5 kan nästan läsas ihop som ett större kvarter som korsas av en kvartersgata eftersom gårdarna öppnar sig mot varandra. De är i garageplan sammanbyggda med kvarter 6 och parkeringsgaraget har sin infart från norra sidan av kvarter 5. Dessa två kvarter innehåller, förutom bostäder i 3 till 6 våningar, också till stor del lokaler/verksamheter i bottenvåningen med tanke på det centrala läget utmed de två öst-västliga stråken.

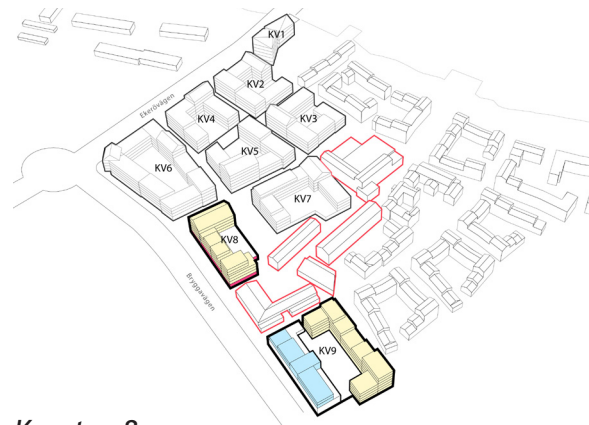

Kvarter 6

Det största kvarteret i den nya bebyggelsen är kvarter 6, som utformas som ett helt slutet kvarter. I detta kvarter är det troligt att en del utmed Bryggavägen eller Ekerövägen utförs som kontor, bland annat på grund av bullerfrågan men också med tanke på det goda skyltläget. Hörnhuset ut mot cirkulationsplatsen lyfts till 7 våningar, medan resten av kvarteret ligger mellan 4 och 6 våningar. I bottenvåningen på kvarter 6 avses en större livsmedelsaktör inhysas, men avsikten är att dela upp fasaden mot det inre stråket i fler lokaler för att få en variation i längs gatan.

Kvarter 7

Kvarter 7 ersätter dagens handelsbyggnad som har parkering i garage och varuintag i gatuplan. I den nya huskroppen inhyses parkering och varuintag i garaget under mark och hela entrévåningen blir därmed tillgänglig för handelslokaler. På västra sidan, mot Ångbåtsvägen, finns nedfarten till parkeringsgaraget och som även sträcker sig in under kvarter 8. Kvarteret får en fasad mot kulturhuset med likvärdig gatubredd som i dagsläget. Mot det smala, befintliga handelshuset bildas en liten gränd som, från dagens handelsstråk, leder vidare ner mot nya torget. Den södra fasaden bildar nya torgets norra vägg och utformas med handelsytor som vänder sig mot torget. Ovan handelsvåningen finns 3-5 våningar bostäder med en innergård som öppnas mot sydöst.

Kvarter 8

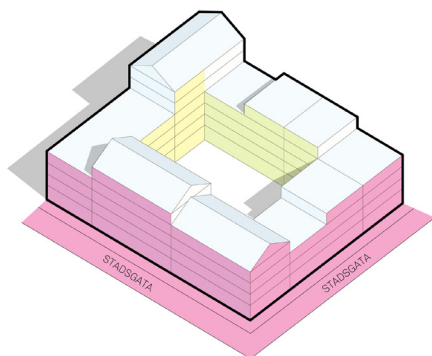
Mellan nya torgets södra sida och Bryggavägen ligger kvarter 8, med ungefär samma fotavtryck som dagens byggnad för ICA. Liksom för kvarter 7 så är hela bottenvåningen planerad för handel och tanken är att handelsytorna primärt vänder sig in mot torget, men det ska även aktivera fasaden mot Bryggavägen. Parkering och inlastning sker troligtvis i det, med kvarter 7, gemensamma garaget. Bostäder ovan handelsvåningen uppförs i 3-5 våningar och gården vänds mot norr för att utestänga buller från Bryggavägen. Skalan mot nya torget blir därför låg och intim och eventuellt kan mindre gårdshus uppe på innergården berika denna fasad.

Kvarter 9

I centrumets sydöstra del föreslås den befintliga markparkeringen ersättas av ett nytt bostadshus i 3-6 våningar. Bostadshusets u-form bildar en mindre södervänd gård och knyter därmed ihop det nya kvarteret med den befintliga kontors- och verksamhetsbyggnaden längs Bryggavägen. Befintligt p-garage behålls under markytan och en gåfartsgata/gränd bevaras publik genom kvarteret. Infarten till garaget blir kvar i nuvarande läge mot Tegelbruksvägen. En påbyggnad av den befintliga kontorsbyggnaden föreslås med 1-2 våningar, med kontors- eller vårdverksamhet som trolig användning. Entréer till verksamheter och befintliga lokaler sker idag från kontorsbyggnadens norra sida, in mot gården, och en översyn för att flytta dessa entréer till södra fasaden bör göras i samband med omvandling av GC-ytor mot Bryggavägen.

GESTALTNINGSPRINCIPER

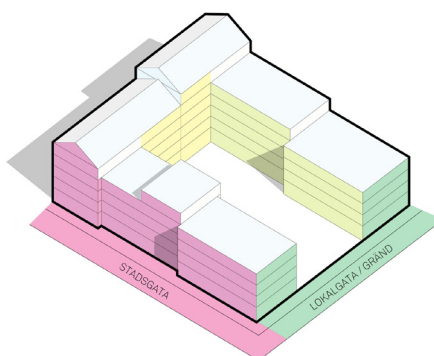
Slutna kvarter

Slutna kvarter är belägna längs med huvudgator och kvartersgator. På så vis är gränssnittet mot offentligt rum tydligt för både boende och besökare och den gemensamma innergården blir ostörd och trygg. Att kanta huvudgator och kvartersgator med kontinuerliga fasader skapar ett tydligt gränssnitt.

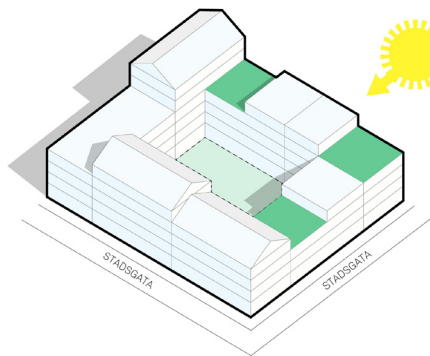
Öppna kvarter

Öppna kvarter tillåts mot lokalgator där det finns mindre flöden, vilket möjliggör att gröna innergårdar kan få samspela med det offentliga gaturummet. Däremot förtydligas gränssnittet mot gatan med gestaltad plantering, grindar och andra element.

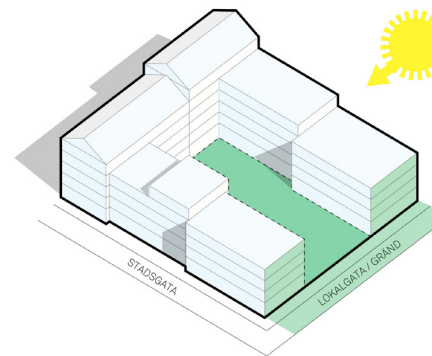
Takterrasser

Som ett komplement till mindre innergårdar, finns i vissa fall gemensamma takterrasser i bra solläge och med vy över Ekerö centrum. Här erbjuds en attraktiv vistelseyta för de boende i kvarteret.

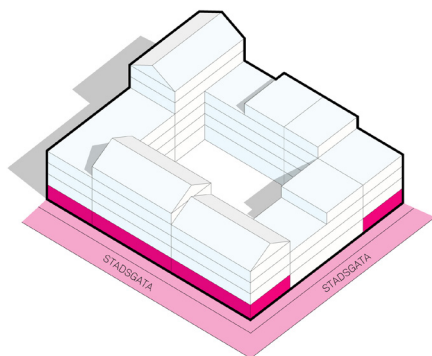
Innergårdar

Innergårdarna blir de boendes gemensamma utomhusyta för lek och rekreation. I vissa fall är innergården visuellt öppen mot gatan för att skapa bättre dagljusförhållanden. Öppningar är belägna längs med lugnare kvartersgator och tydligt avgränsade. I andra fall är innergårdarna upphöjda/slutna med en koppling ner mot gatan.

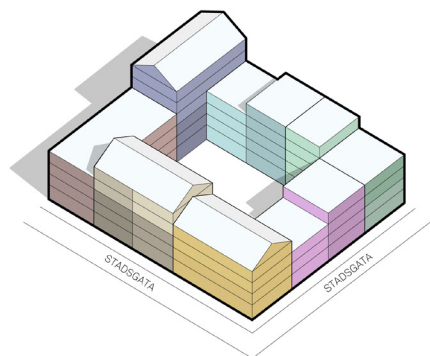

Lokaler i bottenplan

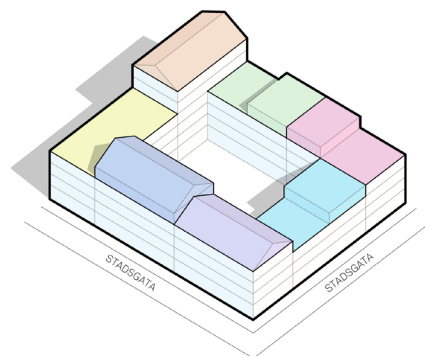
Lokaler i bottenvåningar planeras utmed huvudgator, torg och stadsgator. De gestaltas med högre rumshöjd och större, uppglasade partier för att stärka en offentlig och aktiv närvaro mot det offentliga rummet.

Fasadindelning

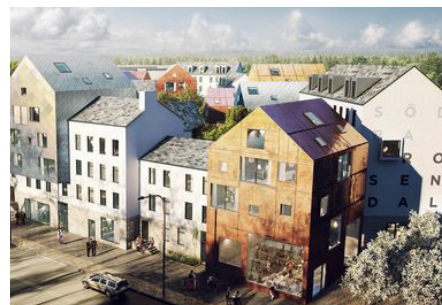

Likt Erskines stadsbild, gestaltas de nya kvarteren i Ekerö centrum med en variationsrik fasad- och materialindelning. Stadsbilden blir den av en upplevelserik småstad som ska vara intressant för både boende och besökare.

Taklandskap

Även taklandskapet anspelar på Erskines stadsbild med en varierad typologi (t. ex. sadeltak, pulpettak, platta tak eller takterrasser) och höjder mellan 3 och 7 våningar.

ARKITEKTUR OCH UTFORMNING

Material och färgsättning

För att anknyta till befintlig bebyggelse kommer material och kulörer delvis hämtas från Erskines arv, såsom trä, tegel och målad betong. För att få in en mer modern känsla så kompletteras dessa fasadmaterial av t. ex. skivmaterial, plåt, formgjutna betongelement och puts.

Kulörer och material ska variera längs kvarterens fasader och det är viktigt att kvarteren inte får alltför stor andel vita fasader mot gaturummen. Förslag på varianter och kulörer presenteras här nedan som en palett och utgör en grund för vidare djupdykning i olika uttryck.

Taklandskapet ska också inspireras av befintlig bebyggelse, och därför uppmuntras sadeltak och uttrycksfulla, branta takvinklar. Dessa

uttryck avses blandas med mer flacka tak, för att få fram önskvärd variation och även ett avvikande och mer modernt formspråk.

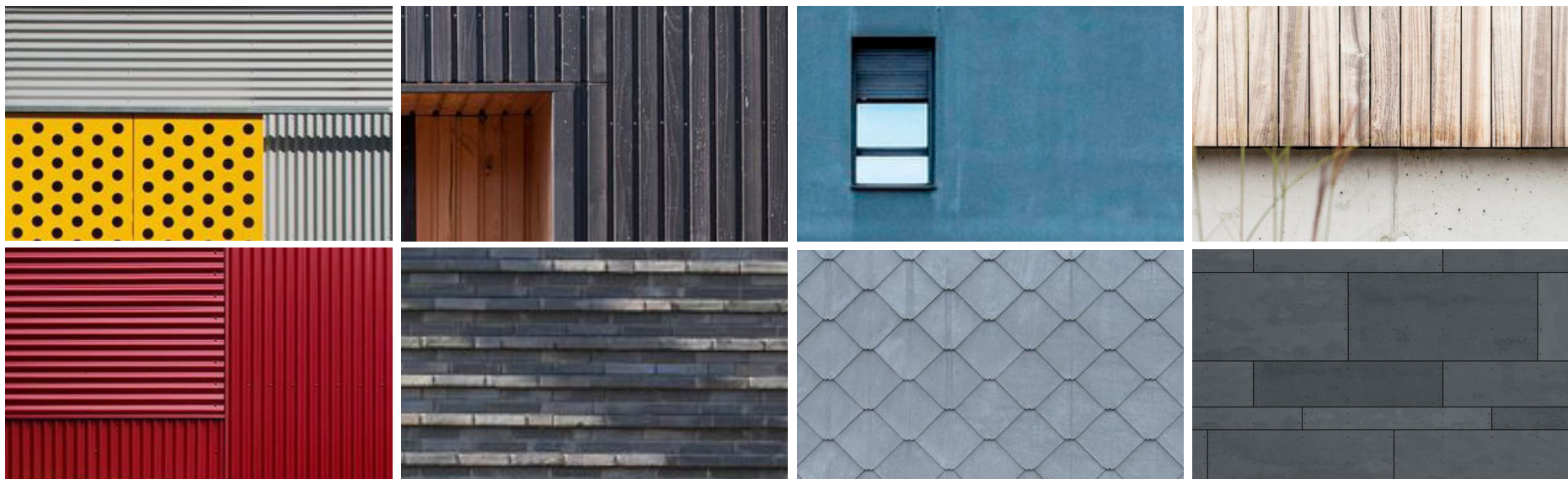
Fasader

Med en variation i fasadmaterial och texturer mot gata görs kvartersstaden mer dynamisk. Utstickande byggelement kan också berika fasaderna och medföra en vacker skuggverkan.

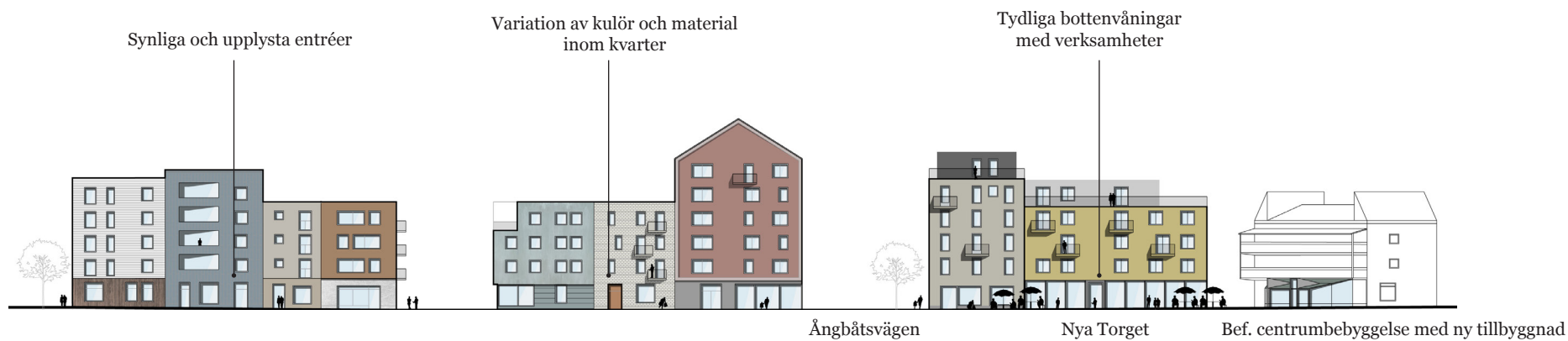
In mot gårdarna får fasaderna en mer återhållsam utformning med en begränsad palett av material och uttryck. Med en lugnare gårdsfasad kommer också en god utformning av gårdsmarken mer i fokus.

Balkonger levandegör både fasader mot gård och gata beroende på väderstreck. Indragna och/eller inglasade balkonger syns i större utsträckning i bullerstörda lägen mot Ekerövägen och Bryggavägen. Skärmtak till bostadsentréer mot gata gestaltas med omsorg.

Referensbilder material och färgsättning

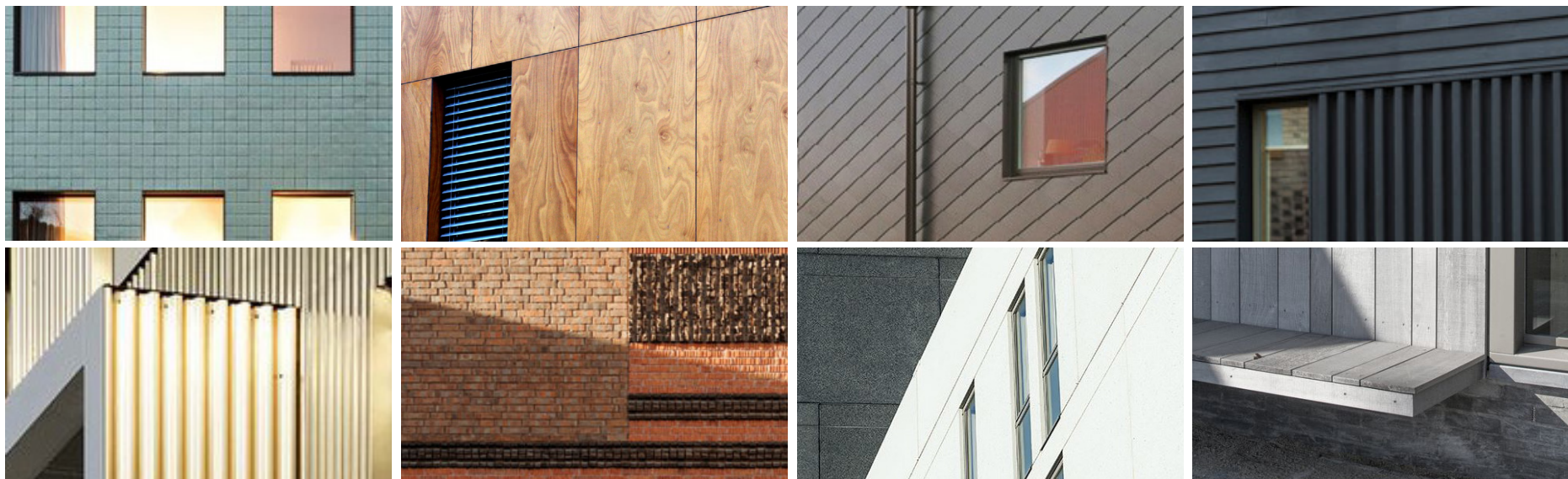

Puts, plåt, tegel och natursten i taktila utföranden och lekfull variation

Typfasad längs med handelstråket och Nya torget

Referensbilder material och färgsättning

Puts, plåt, betong, tegel och natursten i taktila utföranden och lekfull variation

Entréer och bottenvåningar

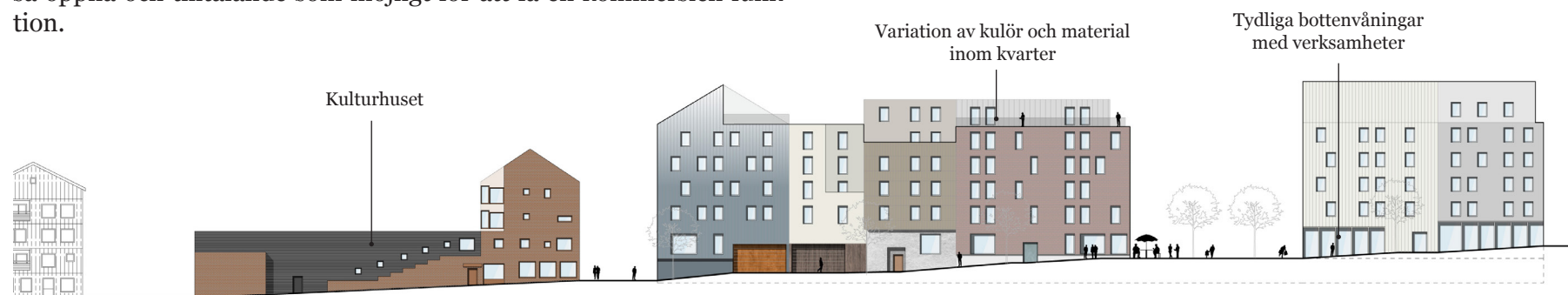
Bottenvåningar ska behandlas med omsorg om gaturummet och bör växlas i detaljer och material för att skapa en variationsrik miljö att vistas och röra sig i. Entréer och bostadstrapphus ska i största möjliga mån ligga ut mot gatan och inte enbart vändas in mot gård. Entréerna ska vara väl utformade, öppna och välkomnande samt berika det gaturum som de kantar.

I det nya Ekerö Centrum kommer en stor del av bottenvåningarna fyllas med lokaler och verksamheter, och då ska fasaderna vara ändamålsenliga för detta syfte. Det innebär att publika entréer ska vara tydligt skilda från trapphusentréer och att fasader för handel ska vara så öppna och tilltalande som möjligt för att få en kommersiell funktion.

De bottenvåningar som inte innehåller handel ska utformas med en omsorg om detaljer. Trapphusentréer, cykelrum och övriga bostadskomplement kan till exempel placeras ut mot gator för att öppna upp gatufasaden.

Accenter och fokusbyggnader

Variationen i den nya bebyggelsen kan betonas extra genom att accentuera strategiska byggander med t. ex. en högre höjd, en utstickande utformning eller en modigare färgsättning. Detta ökar orienterbarheten inom området, båda på nära och långt håll. Exempel på fokusbyggnader kan vara kontorshuset vid Tappströmsbron, hörnhuset vid cirkulationsplatsen eller högre hus kring torget. Se figur sid 15.

Typfasad längs med Angbåtsvägen

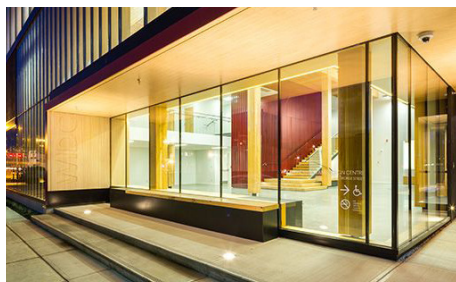
Referensbilder bottenvåningar

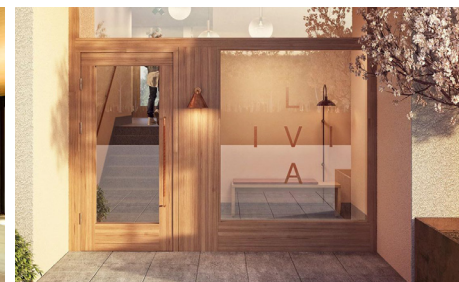
Uppglasade verksamheter

Uppglasade ntréer

Upplysta bottenplan

Välkomnande entréer

Skiss entrébyggnad, vy från strandpromenaden

Inbjudande entrébyggnad invid brofästet

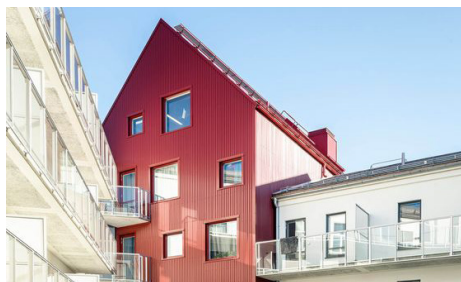

Typfasad längs med Ekerövägen

Variation av kulör och material
inom kvarter

Tydliga bottenvåningar
med verksamheter

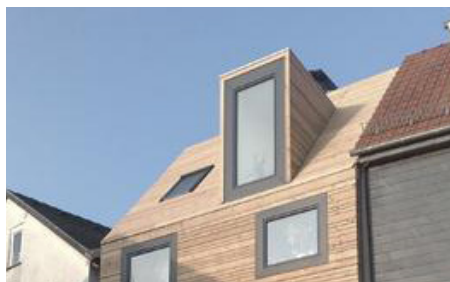
Referensbilder accenter

Fokusbyggnader

Utstickande byggnadsdel

Fönsterkupor

Takvinklar

ANGÖRING OCH PARKERING

Angöring till bostäder ska kunna ske inom 25 meter från trapphusentré. Det betyder att de gåfartsgator som planeras i Ekerö centrum måste göras tillgängliga för angöringstrafik som t.ex. taxi och flyttbilar.

I Ekerös nya centrum kommer besöksparkeringen till handel och kultur till största delen ske i parkeringsgarage. Endast enstaka parkerings- och angöringsplatser kommer att finnas längs med gata. Viktigt är att parkeringsgaragen då utformas mer tillgängliga än de garage som finns idag, både vad gäller tydlig skyltning om lediga platser samt tillgänglighet i form av enkel manövrering och tillräckligt utrymme.

Referensbilder parkeringsprinciper

Parkeringsgarage infart

Tätt garagevägg i sockelvåning

Kantstenparkering/angöring

Bilpoolsplats

SKYLTLNING OCH BELYSNING

Trapphus och entréer

Trapphus och entréer ska bidra till att göra anslutande gata attraktiv att vistas på. Belysningen vid entrén bör vara god. Hela porten och låset bör vara belyst efter mörkrets inbrott. Det ska vara lätt att orientera sig till rätt port och det skall vara lätt att både hitta och använda låset.

Gatunamn och nummer ska vara väl synliga så att det är lätt att orientera sig i området och uppsatta i den omfattning som behövs för att det inte skall föreligga risk för förväxling. Varje entré bör vara väl utmärkt med nummer och/eller bokstav.

Parkeringsgarage

Skytning för parkeringsgarage bör vara tydlig för att minska onödiga trafikrörelser i området och med fördel digitalt visa antalet lediga platser innan man åker ner i garaget. Eftersom väldigt få markparkeringar kommer att erbjudas är det extra viktigt att denna skytning och logistik fungerar.

Handel och verksamheter

För ny och befintlig handel i området bör en skyltpolicy tas fram. Detta för att öka omsorgen om Ekerö centrum och den kulturmiljö som man förvaltar. Det är också viktigt att skytning i det nya området utformas medvetet för att förstärka den småstadskänsla som man strävar efter.

Referensbilder skytning

Butiksskytning

Fönsterskytning café/utställning

Belysning bostadsentré

Belysning torg

BOSTADSGÅRDAR

Gårdar för bostadsändamål ska erbjuda grönytor, plats för utomhusvistelse och mindre lektytor. Där det är möjligt och ändamålsenligt bör även ytor för t. ex. cykelparkering finnas. Gårdarna ska vara tillgängliga för alla boende, från gatan eller genom trapphus.

Dagvattenhantering

Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) skall, enligt aktuell dagvattenutredning, genomföras i området. Detta innebär att dagvatten från tak och gårdar ska ledas till innergårdar och infiltreras på grönytor, för att fördröjas och renas. Grönytorna utformas som planteringar eller enklare växtbäddar med gräsytor och underliggande makadamlager. Efter infiltrationen samlas kvarvarande vatten upp i dräneringsledning och skickas ut i det kommunala dagvattennätet.

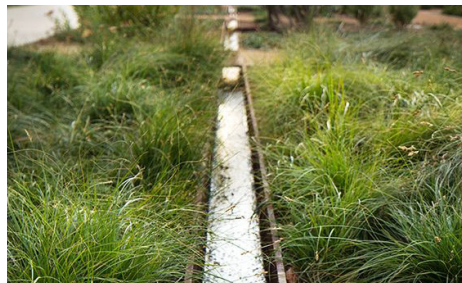
Kvarteren utformas med tillräckliga grönytor för att omhänderta dagvattnet inom kvartersmark, se dagvattenutredning. Slutna gårdar måste ha en fysisk öppning till gata, i form av portik eller dylikt, för att inte riskera översvämning vid extrema regn.

Dagvatten från parkeringsgarage, som regn- och smältvatten, ska ledas till en oljeavskiljare för rening. Utgående vatten ska sedan ledas ut på spillvattennätet.

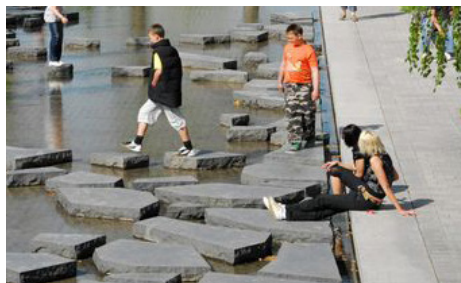
Referensbilder dagvattenhantering

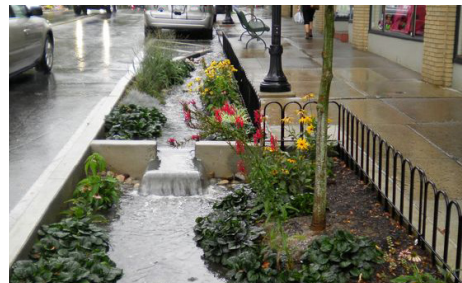
Innergårdar

Parktytor

Torgtytor

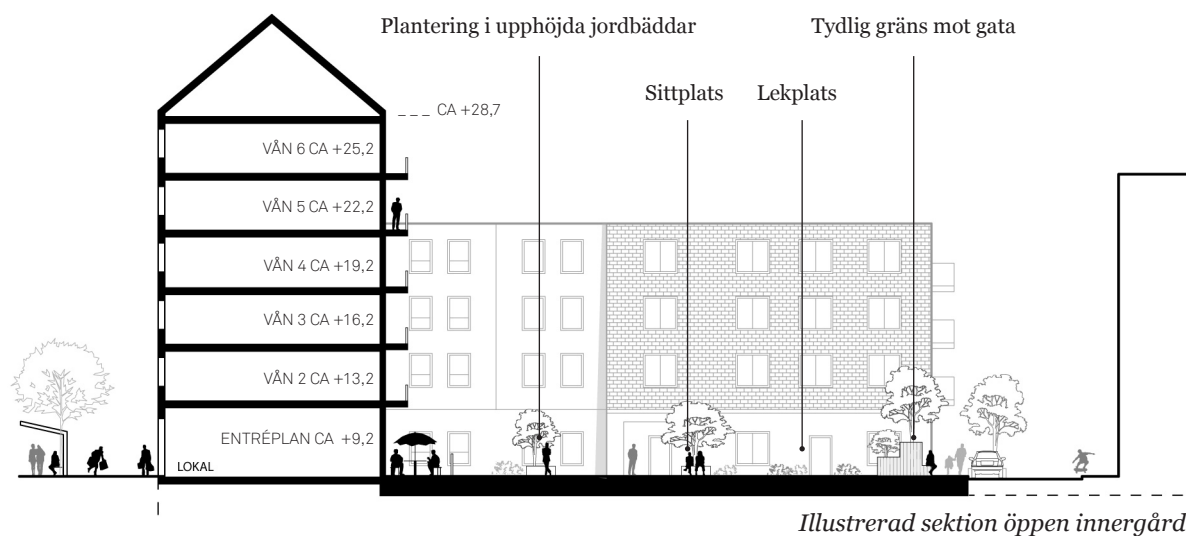

Gata

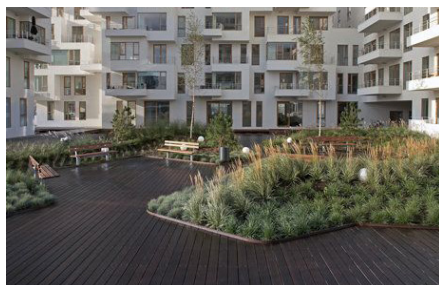
Öppna innergårdar

De gårdar som inte är kringbyggda finns i två varianter; de som ligger i markplan och de som ligger en våning upp. För gårdsytorna i marknivå är det viktigt att utformningen och särskiljningen mellan publika ytor och privata ytor är tydlig för både boende och besökare. Gårdarna ska kännas gröna och trygga och inte uppmuntra till uppehåll för förbipasserande.

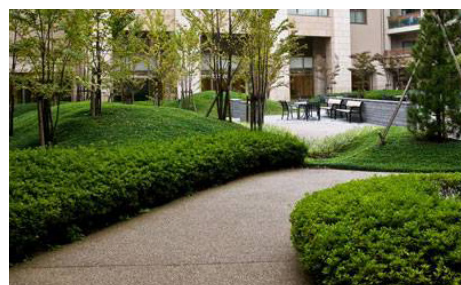
Upphöjda gårdar kan med fördel ”spilla ut” grönska över kanten för att berika intilliggande gaturum.

Referensbilder öppna innergårdar

Upphöjd gård

Upphöjda växtbäddar

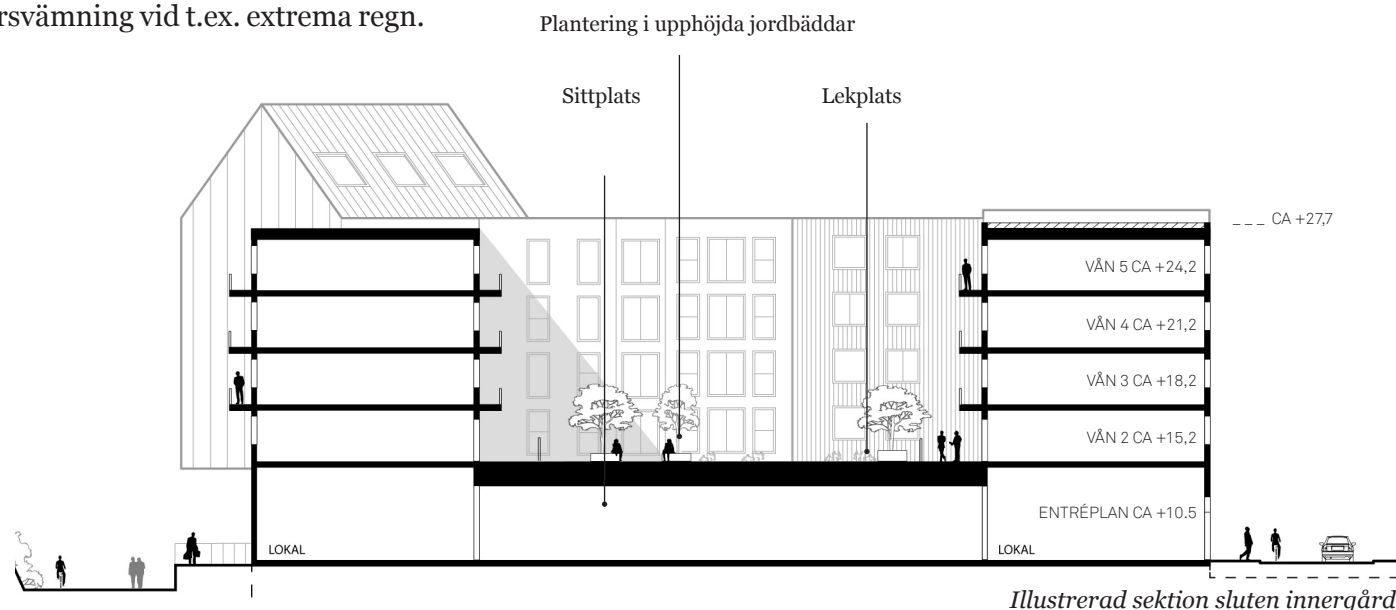
Lek och interaktiva element

Sittplatser i lä

Slutna gårdar

Slutna innergårdar utformas också med grönytor och olika aktivitetsytor på gården. I det fall gården är något liten och skuggig bör möjlighet till komplettering med allmän takterrass beaktas. Entré till gårdarna sker framförallt via trapphus och de ska vara tillgängliga för alla boende i kvarteret. Från de slutna gårdarna bör också alltid en direkt väg ut på gatan anordnas, via en trappa, portik eller dylikt. Detta också för att minska risken för översvämning vid t.ex. extrema regn.

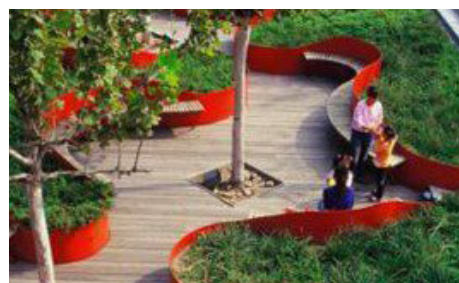

Illustrerad sektion sluten innergård

Referensbilder bostadsgård

Gemensam innergård

Sittplatser i lä

Upphöjd plantering

Lek och interaktiva element

STADSARKITEKTKONTORET

Gestaltningssprogrammet har tagits fram av Stadsarkitektkontoret i samarbete med Semrén+Månsson arkitekter.

Tommie Eriksson
Miljö- och stadsbyggnadschef

Emelie Greiff
Planarkitekt